

Archeologie

**Faculteit der Archeologie,
Universiteit Leiden**

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q322

© 2013 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleiding Archeologie en de masteropleiding Archaeology van de Universiteit Leiden	5
Administratieve gegevens van de opleiding	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	5
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	5
Samenstelling van de commissie	6
Werkwijze van de commissie.....	6
Samenvattend oordeel van de commissie.....	9
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	13
Bijlagen.....	29
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie	31
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	33
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	37
Bijlage 4: Overzicht van het programma	41
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	43
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	47
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	49
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	51

Dit rapport is vastgesteld op 22 augustus 2013.

Rapport over de bacheloropleiding Archeologie en de masteropleiding Archaeology van de Universiteit Leiden

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Archeologie

Naam van de opleiding:	Archeologie
CROHO-nummer:	56703
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Masteropleiding Archaeology

Naam van de opleiding:	Archaeology
CROHO-nummer:	60175
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Leiden
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Het bezoek van de visitatiecommissie Archeologie aan de Faculteit der Archeologie van de Universiteit Leiden vond plaats op 25 en 26 april 2013.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Universiteit Leiden
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De commissie die de bacheloropleiding Archeologie en de masteropleiding Archaeology van de Universiteit Leiden beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. P. (Peter) van Dommelen, hoogleraar Archeologie en Antropologie aan Brown University, voorzitter.
- Prof. dr. R. (Robert) van de Noort, hoogleraar Wetland Archeologie aan de University of Exeter.
- Prof. dr. F.M.R. (Frank) Vermeulen, hoogleraar Romeinse Archeologie en Methodologie van de Archeologie aan de Universiteit Gent.
- Dr. R.C.G.M. (Roel) Lauwerier, senior onderzoeker bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- R. (Robin) Nieuwenkamp BA, student Research Master Archaeology, Universiteit Leiden en volgt daarnaast het Leiden Leadership Programme, Universiteit Leiden.
- N.H. (Nienke) Lameris BA, student Research Master Archaeology, Universiteit van Amsterdam.

Mevrouw Lameris was als student-lid betrokken bij de beoordeling van de opleidingen van de Universiteit Leiden en de Rijksuniversiteit Groningen. De heer Nieuwenkamp was als student-lid betrokken bij de beoordeling van de opleidingen van de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit.

De commissie werd ondersteund door M. (Marlous) Maarleveld MSc., die optrad als secretaris.

De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in bijlage 1.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

De beoordeling van de bacheloropleiding Archeologie en de masteropleiding Archaeology van de Universiteit Leiden valt binnen de clusterbeoordeling Archeologie, waarvoor in 2013 vier universiteiten worden bezocht. Op 25 april 2013 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd het Domeinspecifieke Referentiekader Archeologie vastgesteld; dit Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in bijlage 3 van dit rapport.

De zelfstudie van de Universiteit Leiden werd na ontvangst door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de zelfstudie in orde was bevonden, is deze doorgestuurd aan de commissieleden. De commissieleden hebben de zelfstudie gelezen en hebben vragen geformuleerd. De projectleider heeft de vragen tot een samengesteld document gecompileerd, waarbij de vragen per onderwerp en gespreksmoment zijn gegroepeerd.

De projectleider maakte in overleg met de voorzitter van de commissie een selectie uit de lijst met afstudeerwerken van de laatste twee cursusjaren die de opleiding verstrekt had. Uit de hoogste en laagste cijfers en een middengroep is een steekproef getrokken. In totaal heeft de commissie voor de opleidingen aan de Universiteit Leiden 15 bachelorafstudeerwerken en 15

masterthesen beoordeeld. De thesen die door een commissielid als twijfelachtig of onvoldoende beoordeeld werden, zijn door een tweede commissielid herbeoordeeld.

De consistentie bij deze clustervisitatie is bewaakt door de commissie en de projectleider. Voorafgaand aan de bezoeken zijn in de commissie afspraken gemaakt over de taakverdeling op grond van inhoudelijke expertise. De commissie wenst te benadrukken dat zij in haar geheel verantwoordelijk is voor de oordeelsvorming en het eindrapport.

Bezoek

Voorafgaand aan het bezoek maakte de projectleider een conceptprogramma voor de (dag)indeling van het bezoek. Het bezoek aan de Universiteit Leiden vond plaats op 25 en 26 april 2013. Het eerste dagdeel van het bezoek aan de opleidingen gebruikte de commissie om de gesprekken voor te bereiden. Tijdens het bezoek is gesproken met vertegenwoordigers van het opleidingsmanagement, de studenten, de docenten, de afgestudeerden, de opleidingscommissie, de examencommissie en de studieadviseurs. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met docenten binnen de beide opleidingen. Voorafgaande aan het bezoek ontving de commissie een overzicht van de gesprekspartners. Zij stemde in met de door de opleiding gemaakte selectie. Een overzicht van het programma met alle gesprekspartners is opgenomen als bijlage 6 bij dit rapport.

Tijdens het bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld. Van dit spreekuur is geen gebruik gemaakt.

De commissie gebruikte een deel van de tweede bezoekdag voor de voorbereiding van de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het einde van het bezoek presenteerde de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie. Daarbij ging het om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Rapportage

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is aan de commissieleden voorgelegd voor aanvulling en nadere precisering. Na vaststelling van het conceptrapport is deze aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de commissieleden besproken. De definitieve tekst is aan de commissieleden toegestuurd voor een laatste ronde commentaar waarna het rapport is vastgesteld.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 6 december 2010) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

Samenvattend oordeel van de commissie

Bacheloropleiding archeologie

Standaard 1

De doelstelling van het onderwijs van de studie Archeologie in Leiden is om zelfstandige academici op te leiden in een multidisciplinaire, onderzoeksgestuurde omgeving met een internationale uitstraling. Studenten worden voorbereid om optimaal te functioneren in archeologische of aanverwante beroepen van wetenschappelijke, commerciële of maatschappelijke aard. De commissie kan zich goed vinden in deze algemene doelstelling. De opleiding beoogt studenten kennis te laten maken met hoofdlijnen van de mondiale archeologische thematiek. Volgens de commissie is het internationale en brede aanbod, en de verwevenheid tussen onderzoek en onderwijs kenmerkend voor de opleidingen archeologie in Leiden. De commissie adviseert meer gebruik te maken van deze sterke kenmerken in de profilering.

De eindkwalificaties zijn geformuleerd in de categorieën: theoretische context, vakspecifieke kennis en inzicht, archeologische praktijkvaardigheden en methoden, multidisciplinaire vaardigheden, academische vaardigheden en maatschappelijke oriëntatie. De commissie is van oordeel dat de eindkwalificaties passend zijn voor een bacheloropleiding archeologie. De eindkwalificaties zijn helder omschreven, sluiten aan bij de Dublin-descriptoren en waarborgen het niveau van de opleiding.

Hoewel er aandacht is voor het beroepenveld en de eisen die in de Nederlandse archeologische beroepspraktijk gelden, is de oriëntatie nadrukkelijk academisch: studenten worden opgeleid tot creatieve en zelfstandige kritische en autonome onderzoekers. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding zich van het spanningsveld tussen een academische oriëntatie en aandacht voor de beroepspraktijk bewust is en er voldoende aandacht voor heeft.

Standaard 2

De doelstellingen en de didactische uitgangspunten zijn vertaald in een samenhangend goed gestructureerd programma. Jaar 1 bestaat uit een aantal algemene vakken met academische en praktijkvaardigheden en archeologische methoden; ondersteunende (multidisciplinaire) disciplines en de leerlijn World Archaeology. In jaar 2 volgen de studenten een aantal algemeen archeologisch vormende vakken en studenten kiezen twee van de drie aangeboden leerprofielen. Jaar 3 bestaat voor de helft van het curriculum uit algemene archeologische vakken; de andere helft kan worden ingevuld met verschillende specialisaties, een minor of een keuzepakket.

Er is een duidelijke opbouw over de drie jaren in mate van specialisatie en keuzemogelijkheden, moeilijkheid en mate van zelfstandigheid die van de student verwacht wordt. Het uitgangspunt dat studenten niet alleen hun kennis vergroten maar zich ook bekwamen in academische en archeologische vaardigheden is herkenbaar in het curriculum. De leerlijn academische vaardigheden wordt genoemd als de rode draad in de beide opleidingen en mondt uit in de bachelorscriptie.

De herstructurering van het bachelorprogramma (in 2009) heeft het programma beter studeerbaar en doceerbaar gemaakt, de eerste aanwijzingen voor het effect op de rendementen zijn positief.

Een sterk kenmerk van de bacheloropleiding is de clustering van vakken in leerlijnen, met coördinatoren die toezien op onder andere onderlinge samenhang. De commissie heeft geconstateerd dat het programma zodanig is opgebouwd dat het onderwijs optimaal profiteert van het onderzoek.

De opleiding biedt goede begeleiding en faciliteiten en maakt goed gebruik van de ruimte die er is. De commissie heeft de indruk dat het onderwijs verzorgd wordt door gemotiveerde docenten die betrokken zijn bij onderzoek, onderwijs en de studenten. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding specifieke kwaliteitszorg goed op orde is en de opleidingscommissie actief is in systematische vakevaluaties. In de toekomst zou de opleidingscommissie nog meer gebruik kunnen maken van contacten met alumni en het werkveld.

De commissie concludeert dat het programma, het personeel en de opleiding specifieke voorzieningen het voor de instromende studenten mogelijk maken de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Standaard 3

Per 1 januari 2011 heeft de Faculteit het Toetskader vastgesteld. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing en de toegepaste toetsvormen bestudeerd. De commissie hecht grote waarde aan een goed opgezet toetsbeleid en is van mening dat de examencommissie daar in geslaagd is. Ook vindt de commissie dat de opleiding hele goede stappen heeft gezet om het toetsbeleid te realiseren. De commissie heeft vastgesteld dat de toetsvragen helder zijn geformuleerd, de toetsen transparant zijn en aansluiten bij de leerdoelen van de cursussen. De toetsen laten een toenemende complexiteit zien en de individuele vakken leiden gezamenlijk tot het behalen van de eindkwalificaties.

De commissie is van mening dat de scripties van voldoende kwaliteit zijn en complimenteert de opleiding met de ruime variatie aan scriptie-onderwerpen, die goed aansluiten bij de onderwijsprogramma's. De commissie heeft vastgesteld dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Archeologie:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Archaeology

Standaard 1

De commissie kan zich goed vinden in de algemene doelstelling van het onderwijs van de studie Archeologie in Leiden. De opleiding beoogt zelfstandige academici op te leiden in een multidisciplinaire, onderzoeksgestuurde omgeving met een internationale uitstraling. Studenten worden gestimuleerd om ook buiten de geijkte kaders te denken en werken, met een brede blik op de wereld. Ze worden voorbereid om optimaal te functioneren in archeologische of aanverwante beroepen van wetenschappelijke, commerciële of maatschappelijke aard. De doelstelling van de masteropleiding is het bijbrengen van die kennis, inzichten en vaardigheden die de afgestudeerde in staat stellen zelfstandig onderzoeksproblemen te kunnen formuleren, deze te vertalen in een onderzoeksontwerp en dat vervolgens uit te voeren. De masteropleiding bouwt daarmee voort op de bacheloropleiding.

Volgens de commissie is het internationale en brede aanbod, en de verwevenheid tussen onderzoek en onderwijs, kenmerkend voor de opleidingen archeologie in Leiden. De commissie adviseert meer gebruik te maken van deze sterke kenmerken in de profilering.

De commissie is van oordeel dat de eindkwalificaties passend zijn voor een masteropleiding archeologie. De eindkwalificaties zijn helder omschreven, sluiten aan bij de Dublin-descriptoren en waarborgen het niveau van de opleiding.

Hoewel er aandacht is voor het beroepenveld en de eisen die in de Nederlandse archeologische beroepspraktijk gelden, is de oriëntatie nadrukkelijk academisch.

Standaard 2

De masteropleiding is opgebouwd uit een algemeen deel, twee specialisaties en een keuzevak. Afhankelijk van de gekozen specialisatie en het bijbehorende algemene vak leidt het traject naar een titel Master of Arts of Master of Science. De master wordt afgesloten met een scriptie binnen een van de twee gekozen richtingen.

De commissie kan zich goed vinden in de didactische uitgangspunten, die concreet zijn uitgewerkt in het programma. De commissie is van mening dat de verwevenheid van onderwijs en onderzoek een krachtige onderlegger van het programma is. Aangezien het onderzoeksveld breed en divers is, is het mogelijk om veel verschillende specialisaties aan te bieden in het onderwijsprogramma. De commissie is van mening dat de opleiding goed gebruik maakt van de mogelijkheden om onderzoek en onderwijs te verweven.

De commissie heeft vastgesteld dat stafleden/docenten vrijwel allemaal gepromoveerd zijn, actief zijn in het onderzoek en dat het onderwijs hiervan profiteert. Docenten zijn gemotiveerd en betrokken bij het onderwijs, het onderzoek en de studenten. De commissie waardeert de aandacht voor scholing en ontwikkeling op didactische vaardigheden van docenten.

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding specifieke kwaliteitszorg goed op de orde is en de opleidingscommissie actief is in de systematiek van vakevaluaties. In de toekomst zou de opleidingscommissie nog meer gebruik kunnen maken van contacten met alumni en het werkveld.

De commissie heeft geconstateerd dat de studiebegeleiding erg goed georganiseerd is en dat in de organisatie van het programma voldoende rekening is gehouden met de studeerbaarheid van het programma. De commissie miste de aandacht voor het beroepsperspectief van studenten in het programma, en is er voorstander van dat dit in de nieuwe opzet een duidelijk plaats krijgt in het programma. Bovendien worden de 15 specialisaties teruggebracht tot 5 algemene profielen waarbinnen verschillende specialisaties mogelijk zijn. Het aanbod is nog steeds breed en divers, maar dan helder gestructureerd in 5 profielen. De commissie is daarom positief over de voorgenomen plannen.

De commissie concludeert dat het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen het voor de instromende studenten mogelijk maken de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Standaard 3

Per 1 januari 2011 heeft de Faculteit in het Toetskader vastgesteld. Hierin zijn onder meer de facultaire regels en richtlijnen met betrekking tot toetsen en de verschillende toetsvormen die de faculteit hanteert opgenomen, zoals de regels voor roostering van toetsen.

De commissie heeft veel aandacht besteed aan de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing en heeft vastgesteld dat dit goed georganiseerd is. De toetsen zijn voldoende gevarieerd en sluiten aan op de leerdoelen van de cursussen, en dragen bij aan het realiseren van de eindkwalificaties.

De commissie heeft zich positief uitgesproken over de kwaliteit van de scripties en was het eens met de beoordelingen. De scripties met lage cijfers waren van voldoende kwaliteit en de scripties met hoge cijfers werden door de commissie als heel goed beoordeeld. De scripties hebben originele thema's die goed aansluiten bij het onderwijsprogramma. Het betoog is helder en de opbouw van de scriptie is goed gestructureerd. Een deel van de scripties geeft een duidelijke aanzet tot vervolgonderzoek.

De commissie vindt het een goed teken dat afgestudeerde archeologen betrekkelijk snel een baan vinden, vaak ook in de archeologie. De commissie heeft vastgesteld dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Masteropleiding Archaeology:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	goed
Algemeen eindoordeel	goed

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 22 augustus 2013

Prof. dr. P. (Peter) van Dommelen

M. (Marlous) Maarleveld MSc.

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

1.1 Bevindingen

Visie en profiel van de opleiding

Het domeinspecifieke referentiekader (zie bijlage 2), is opgesteld voor de Nederlandse bacheloropleidingen en (eenjarige) masteropleidingen Archeologie in Nederland. Hierin staat dat deze opleidingen zich richten op de studie van samenlevingen uit het verleden. Het onderwerp van studie voor deze opleidingen bestaat uit sporen en objecten die door menselijke gemeenschappen op en onder het aardoppervlak zijn achtergelaten. Bij de opleidingen leveren deze materiële resten de toegang tot het werkelijke object van studie, de maatschappijen uit het verleden in al hun facetten. Daarbij gaat het om de mens in zijn natuurlijke, sociale en culturele omgeving. Ook de rol van het verleden in het heden (erfgoedbeleving) en de zorg voor het cultureel erfgoed (erfgoedbeheer) krijgen bij de opleidingen Archeologie aandacht. Binnen dit kader kenmerken de opleidingen archeologie in Leiden zich door een breed aanbod, een internationale oriëntatie en een duidelijke verwevenheid tussen onderzoek en onderwijs. De opleidingen archeologie in Leiden worden aangeboden door de faculteit der Archeologie.

Deze faculteit biedt het breedste aanbod van archeologie in Nederland. Het onderzoek van de faculteit strekt zich uit over verschillende regio's over de wereld (Noordwest Europa, de Klassieke wereld, Indiaans Amerika en het Nabije Oosten) en over periodes van vroege prehistorie tot de nieuwe tijd late middeleeuwen. Dit maakt het mogelijk om onderwijs aan te bieden in een breed palet van specialisaties waarbij de relatie tussen onderzoek en onderwijs sterk is. Het onderzoek van de faculteit geniet internationale bekendheid en de commissie is van mening dat het onderwijs de ambities op wetenschapsgebied reflecteert.

Behalve dat het onderwijsaanbod een internationaal karakter heeft door de gekozen thema's streeft de opleiding ook naar een internationale oriëntatie van studenten, door hen op te leiden tot onafhankelijke academici die zich kunnen bewegen in een steeds verder globaliserend onderzoek- en beroepenveld. De commissie is van mening dat het brede en internationale aanbod van de faculteit der Archeologie de meest onderscheidende elementen van de opleidingen zijn. Uit de gesprekken tijdens het visitatiebezoek bleek de ambitie om de meest internationale archeologieopleidingen van Nederland te bieden duidelijker dan uit de geschreven zelfstudies. De commissie is van mening dat juist deze elementen voor een heldere en krachtige profilering zorgen, ze mogen daarom explicieter genoemd worden.

De kritische reflectie beschrijft dat de opleiding voor het formuleren van visie en doelstelling niet alleen gebruik heeft gemaakt van het domeinspecifieke referentiekader maar ook van de internationale eisen die gesteld worden aan afgestudeerde archeologen, het Benchmark Statement Archaeology van de Britse Quality Assurance Agency, en aan de eisen die voor de Nederlandse archeologische beroepspraktijk gelden en onder meer zijn vastgelegd in de

Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA). De commissie vindt het positief dat de opleiding nagaat hoe ze zich verhoudt tot nationale én internationale standaarden, maar merkt ook op dat de genoemde benchmark niet erg actueel is en bovendien een enigszins eenzijdige Angelsaksische benadering betreft, terwijl het onderwerp van onderwijs en onderzoek aan de Faculteit der Archeologie de mondiale archeologie betreft. Indien de wens bestaat om het onderwijs te meten aan internationale standaarden, adviseert de commissie de selectie van benchmarks te verbreden.

Doelstelling

De doelstelling van het onderwijs van de studie Archeologie in Leiden is om zelfstandige academici op te leiden in een multidisciplinaire, onderzoeksgestuurde omgeving met een internationale uitstraling. Studenten worden gestimuleerd om ook buiten de geijkte kaders te denken en werken, met een brede blik op de wereld. Ze worden voorbereid om optimaal te functioneren in archeologische of aanverwante beroepen van wetenschappelijke, commerciële of maatschappelijke aard. In de kritische reflectie is de algemene doelstelling vertaald in een onderwijsvisie op de onderwerpen: verwevenheid van onderzoek en onderwijs, de positie van erfgoed en archeologie in de maatschappij, zelfstandigheid en kritisch inzicht van studenten, internationalisering en aansluiting op het beroepenveld. De commissie kan zich goed vinden in deze algemene doelstelling en onderwijsvisie voor de bachelor- en masteropleiding archeologie.

Studenten in de bacheloropleiding maken kennis met hoofdlijnen van de mondiale archeologische thematiek. In de bacheloropleiding wordt er niet alleen gestreefd dat studenten meer kennis opdoen, maar ook dat ze meer inzicht krijgen in de materie en ten slotte de verworven kennis en inzichten zodanig kunnen toepassen op nieuwe data, dat dit leidt tot nieuwe (wetenschappelijke) inzichten.

De algemene doelstelling van de masteropleiding is het bijbrengen van die kennis, inzichten en vaardigheden die de afgestudeerden in staat stellen zelfstandig onderzoeksproblemen te kunnen formuleren, deze te vertalen in een onderzoeksontwerp en dat vervolgens uit te voeren. De masteropleiding bouwt daarmee voort op de bacheloropleiding. Studenten kiezen twee van de 15 specialisaties in regionale en/of thematische deelvakgebieden.

Hoewel de commissie zich kan vinden in de profilering, de visie en doelstellingen van de opleidingen, merkt zij op dat er vrij weinig onderscheid wordt gemaakt tussen de bacheloropleiding en de masteropleiding. Dat is begrijpelijk, beide opleidingen vormen (met de researchmaster) een faculteit waarbij vanuit één visie onderzoek en onderwijs vormgegeven wordt. Het verschil is wel duidelijk in de eindkwalificaties.

Eindkwalificaties

De doelstellingen zijn vertaald in de eindkwalificaties voor de bacheloropleiding en de masteropleiding. Deze zijn opgenomen in bijlage 3. De eindkwalificaties zijn geformuleerd in de categorieën: theoretische context, vakspecifieke kennis en inzicht, archeologische praktijkvaardigheden en methoden, multidisciplinaire vaardigheden, academische vaardigheden en maatschappelijke oriëntatie. Uit de omschrijving van de eindkwalificaties blijkt dat er een duidelijk verschil is in niveau en mate van verwachte zelfstandigheid tussen de bachelor- en masteropleiding. De eindkwalificaties zijn helder omschreven, sluiten aan bij de Dublin-descriptoren en waarborgen het niveau van de opleidingen.

Oriëntatie

Zowel de bachelor- als de masteropleiding hebben een academische oriëntatie: studenten worden opgeleid tot creatieve en zelfstandige kritische en autonome onderzoekers. Maar er is ook aandacht voor de maatschappij en aansluiting op het beroepenveld, dat verder strekt dan

de wetenschap. Zowel in de bachelor- als in de masteropleiding is aandacht voor de eisen die in de Nederlandse archeologische beroepspraktijk gelden. In de kritische reflectie wordt aansluiting op het beroepenveld als een van de doelstellingen genoemd: 'De alumnus heeft een academische houding ontwikkeld en kan zich binnen de opleiding specialiseren binnen een breed archeologische werkveld, van archeologisch onderzoek in de commerciële markt, erfgoedbeleid en museale praktijk tot een wetenschappelijke carrière'. De commissie herkent hierin het spanningsveld tussen de eisen die vanuit een academisch perspectief aan studenten gesteld worden en de eisen vanuit het beroepenveld. De aandacht voor het beroepenveld is wel vertaald in de eindkwalificaties, maar niet heel expliciet. Het gaat dan om eindkwalificaties die betrekking hebben op archeologische praktijkvaardigheden en maatschappelijke oriëntatie, en het blijkt ook uit eindkwalificaties die de kritische blik, en zelfstandigheid van de student betreffen. Deze eindtermen zijn vanuit de academische oriëntatie geschreven en de commissie kan zich hierin vinden. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding zich van het spanningsveld bewust is en er aandacht voor heeft.

1.2 Overwegingen

De commissie heeft vastgesteld dat bachelor- en masteropleidingen archeologie in Leiden zich kenmerken door een breed aanbod, een internationale oriëntatie en een duidelijke verwevenheid tussen onderzoek en onderwijs. De commissie heeft waardering voor de manier waarop het onderwijs profiteert van het (internationale) onderzoek dat binnen de Faculteit der Archeologie wordt uitgevoerd, in een verscheidenheid aan regio's en periodes. In de profilering van de opleidingen worden deze kenmerken genoemd, maar de commissie is van mening dat de opleidingen er baat bij hebben wanneer deze kenmerken meer expliciet naar voren komen in de profilering. De commissie stelt het op prijs dat de opleidingen zich meten aan nationale en internationale standaarden. Echter voor een internationale benchmark van het onderwijs raadt de commissie aan de selectie van benchmarks te verbreden. Dat zou meer recht doen aan het brede aanbod van archeologie dat de Faculteit der Archeologie te bieden heeft. Hoewel de commissie zich goed kan vinden in de profilering, de visie en doelstellingen van de opleidingen, merkt zij op dat er vrij weinig onderscheid wordt gemaakt tussen de bacheloropleiding en de masteropleiding. Uit de eindtermen blijkt wel dat er een duidelijk verschil is tussen de bachelor en de master in het niveau en de mate van zelfstandigheid die van de student gevraagd wordt. De beoogde eindkwalificaties zijn helder omschreven en de commissie is van oordeel dat de eindkwalificaties in voldoende mate aansluiten bij het niveau en de oriëntatie van de opleidingen. Beide opleidingen hebben een duidelijke academische oriëntatie, maar hebben oog voor de beroepspraktijk en de eisen die daar gesteld worden aan afgestudeerde archeologen. De commissie is van mening dat de opleiding zich bewust is van dit spanningsveld en er adequaat mee omgaat.

1.3 Conclusie

Bacheloropleiding Archeologie: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Masteropleiding Archaeology: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleiding specifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleiding specifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

2.1 Bevindingen

De commissie heeft de onderwijsprogramma's van beide opleidingen bestudeerd, inzage gehad in cursusmateriaal en notulen van relevante commissies, resultaten van onderwijsbeoordelingen en in de digitale leeromgeving. De commissie was erg te spreken over de kwaliteit van de aangeleverde informatie. Deze standaard gaat in op de curricula van de programma's en de didactische uitgangspunten die aan de programma's ten grondslag liggen. Tot slot wordt aandacht besteed aan de studeerbaarheid en studiebegeleiding, het onderwijsgevend personeel en de (opleidings specifieke) voorzieningen en kwaliteitszorg.

Curriculum

Opbouw bachelorprogramma

De commissie heeft het programma bestudeerd en is positief over de opbouw van het programma. De bacheloropleiding is zodanig ingericht dat in de opeenvolgende jaren niet alleen een toename van kennis wordt gerealiseerd, maar ook van de student wordt verwacht dat deze meer inzicht heeft in de materie en ten slotte de verworven kennis en inzichten zodanig kan toepassen op nieuwe data, dat dit leidt tot nieuwe (wetenschappelijke) inzichten. Een overzicht in de kritische reflectie laat zien dat er verschillende werkvormen worden toegepast, waarbij in de propedeuse vooral hoorcolleges en practica worden aangeboden. In jaar 2 en 3 worden naast een aantal hoorcolleges ook modules met werkcolleges, practica en stages aangeboden. In het programma neemt gedurende de drie jaar de mate van specialisatie en keuzevrijheid toe.

De opeenvolgende programmaonderdelen van de opleidingen zijn vastgelegd in leerlijnen. De opbouw van de verschillende leerlijnen bestaat uit: kennisverwerving in de propedeuse, kennis en inzicht in jaar 2 en kennis, inzicht en toepassing in jaar 3. De opleiding kent de volgende leerlijnen:

- Academische vaardigheden
- Theorie, methoden en maatschappij
- World Archaeology
- Archeologie van Noordwest Europa
- Archaeological sciences
- Praktijkvaardigheden

Jaar 1 bestaat uit een aantal algemene vakken met academische en praktijkvaardigheden en archeologische methoden; ondersteunende (multidisciplinaire) disciplines en de leerlijn World Archaeology waarin de verschillende regio's, die in Leiden bestudeerd worden aan bod komen. Met deze leerlijn maakt de opleiding optimaal gebruik van het brede aanbod van de faculteit der Archeologie. Studenten komen in aanraking met de verschillende onderzoekslijnen. Volgens de commissie is dit een uitstekend voorbeeld waarin het onderwijs

profiteert van onderzoek. Het programma staat vast en studenten hebben geen keuzemogelijkheden. Volgens de commissie biedt het eerste jaar een goede fundering voor het vervolg van het programma.

In jaar 2 volgen de studenten een aantal algemeen archeologisch vormende vakken en studenten kiezen twee van de drie aangeboden leerprofielen:

- Early Civilizations: ontwikkelingen binnen de verschillende regio's (Indiaans Amerika; Nabije Oosten; Klassieke wereld) aan de hand van algemene thema's.
- Archeologie van Noordwest Europa: ontwikkelingen van de vroege prehistorie tot de late middeleeuwen in Noordwest Europa.
- Archaeological Sciences: bio-archeologie en materiaalstudie, vanuit een meer natuurwetenschappelijke benadering.

Voor de invulling van de overgebleven 5 studiepunten kiest de student een verdiepvingsvak (i.e. een aangewezen vak van een van de zes specialisaties uit het derde bachelorjaar) of een verbredingsvak (een vak uit het niet gekozen leerprofiel). De commissie vindt de structuur van het tweede jaar duidelijk, door de clustering in drie leerprofielen. De commissie heeft geconstateerd dat het in deze opzet wel mogelijk is voor studenten om de natuurwetenschappelijke richting (Archeological Sciences) uit te sluiten, dat is niet altijd wenselijk voor studenten die uiteindelijk daar wel in verder willen. De commissie heeft begrepen dat de begeleiding van de studieadviseur hierin een belangrijke rol speelt. Ook worden studenten erop gewezen tijdens de jaarlijkse voorlichtingen en de mentoraatgesprekken.

Jaar 3 bestaat voor de helft van het curriculum uit algemene archeologische vakken; de andere helft kan worden ingevuld met verschillende specialisaties, een minor of een keuzepakket (losse vakken uit de archeologie- of andere universitaire opleidingen). Voor deze laatste optie is toestemming van de examencommissie vereist. Studenten kunnen 2 van de volgende richtingen kiezen in jaar 3:

- Archeologie van Noordwest Europa;
- Klassieke Archeologie;
- Archeologie van het Nabije Oosten;
- Archeologie van Indiaans Amerika;
- Computertoepassingen;
- Archaeological Sciences.

Opbouw masterprogramma

De master is opgebouwd uit een algemeen deel, twee specialisaties uit een aanbod van 15 specialisaties en een keuzevak. Afhankelijk van de gekozen specialisatie en het bijbehorende algemene vak leidt het traject naar een titel Master of Arts of Master of Science. Het algemene deel van de opleiding bestaat uit Advanced Methods and Theory (voor de Master of Arts) of Dating Methods (voor de Master of Science). Een specialisatie is een pakket van drie samenhangende cursussen (15 ECTS), hiermee kan de student richting geven aan zijn toekomstige loopbaan. De modules voor de specialisaties bestaan uit werkcolleges en onderzoeksopdrachten. De nadruk hier ligt vooral op inzicht en toepassing. De master wordt afgesloten met een scriptie, deze vormt met 20 ECTS een derde deel van het studieprogramma. Studenten schrijven een scriptie binnen een van de twee gekozen richtingen.

De faculteit biedt de volgende vijftien richtingen aan:

1. Archaeology and Anthropology of Mesoamerica and the Andes;
2. Archaeology of the Caribbean and Amazonia;
3. Archaeology of East and Southeast Asia;
4. Archaeology of Egypt;
5. Archaeology of the Near East;
6. Archaeology of the Roman Provinces, the Middle Ages & Modern Period;
7. Classical and Mediterranean Archaeology;
8. Field Archaeology;
9. Heritage Management in a World Context;
10. Museum Studies;
11. Palaeolithic Archaeology;
12. Prehistory of North Western Europe;
13. Artefact Studies (MSc);
14. Palaeoecology (MSc);
15. Human Osteology and Funerary Archaeology (MSc).

De kritische reflectie rapporteert dat per 1 september 2013 de implementatie van de herstructurering van het masterprogramma plaats zal vinden. In de nieuwe opzet is meer aandacht voor de ontwikkeling van studenten richting de arbeidsmarkt. Praktijkvaardigheden maken deel uit van het algemene gedeelte van het programma. Studenten kunnen kiezen uit veldwerk of een internship bijvoorbeeld in een museum erfgoedinstelling of laboratorium. De commissie miste de aandacht voor het beroepsperspectief van studenten in het programma, en is er voorstander van dat dit in de nieuwe opzet een duidelijke plaats krijgt in het programma.

De vijftien specialisaties worden teruggebracht tot vijf algemene profielen waarbinnen verschillende specialisaties mogelijk zijn. In de huidige structuur waardeert de commissie de veelzijdigheid van het programma, maar heeft de commissie twijfel over de samenhang van de vijftien verschillende richtingen. Met deze herstructurering neemt de opleiding deze twijfel weg. Het aanbod is nog steeds breed en divers, maar dan helder gestructureerd in vijf profielen, waarbinnen verschillende specialisaties mogelijk zijn. De student kiest dan een van de specialisaties waarbinnen de scriptie geschreven wordt.

De commissie is van mening dat de uitbreiding van de keuzemogelijkheden (van 5 naar 10 ECTS) een positieve ontwikkeling en het sluit aan bij het didactische uitgangspunt: keuzevrijheid van studenten.

Samenhang

De opleidingen hechten grote waarde aan duidelijke leerlijnen en samenhang tussen de collegereeksen. Zowel de bachelor- als de masteropleiding is daarom opgebouwd uit een aantal coherente clusters van vakken die samen een leerlijn vormen. Coördinatoren zien toe op de samenhang van vakken en stemmen met docenten af op vakinhoud, onderwijs- en toetsvorm en het aanleren van academische vaardigheden. In 2009 is de bacheloropleiding opnieuw vormgegeven, ten behoeve van de studeerbaarheid en doceerbaarheid. Op het moment van het bezoek is het effect op het rendement nog niet terug te zien in de cohorten, maar de voorlopige cijfers wijzen er wel op dat de effecten positief zijn. De herstructurering van de masteropleiding start september 2013. Volgens de docenten die de commissie sprak tijdens het bezoek is de onderlinge afstemming sterk verbeterd in de afgelopen jaren. Waar een aantal jaar geleden nog sprake was van een eilandencultuur is dat nu radicaal doorbroken

en wordt er veel samengewerkt binnen en buiten vakken, en is daarmee de onnodige overlap in de curricula geminimaliseerd. Met het relatief hoge aantal studenten is het informele contact soms niet toereikend voor een goede afstemming. Docenten zijn daarom blij met de duidelijke structuur met leerlijnen en de rol van de coördinatoren.

Niveau en relatie tot eindkwalificaties

De universiteit hanteert een niveau-indeling van vakken van 100 tot 600. Niveau 100 staat voor een inleidende cursus die voortbouwt op het eindexamen niveau van het vwo, niveau 600 staat voor een gespecialiseerde cursus (op masterniveau). Het toepassen van de niveau-indeling van vakken in de leerlijnen waarborgt een opbouw in inzicht, vaardigheden en zelfstandigheid. Voor ieder programmaonderdeel zijn leerdoelen geformuleerd. De overzichten die gepresenteerd zijn in de kritische reflectie laten duidelijk zien dat het programma ontworpen is om de eindkwalificaties te realiseren en welke toetsvorm daarbij ingezet wordt. De commissie is onder de indruk van deze overzichten.

Didactische uitgangspunten

Volgens de kritische reflectie draait het didactisch concept van de faculteit der Archeologie zowel om kennisvermeerdering als om het verwerven van competenties. Studenten worden aangespoord tot het ontwikkelen van academische vaardigheden, waarmee ze actief kennis eigen kunnen maken en deze kunnen toepassen in een dynamisch onderzoeks- of beroepenveld. Vanaf het eerste jaar in de bacheloropleiding ontwikkelen studenten een steeds zelfstandiger werkhouding. Er is veel aandacht voor studievvaardigheden en academische vaardigheden. De leerlijn academische vaardigheden wordt genoemd als de rode draad in de beide opleidingen en mondt uit in de bachelor- en masterscriptie.

Aansluitend bij de visie van de Leidse universiteit staat ook bij Archeologie de verwevenheid tussen onderzoek en onderwijs in een hoog vaandel, zowel in de bachelor- als in de masteropleiding. Het (lopende) onderzoek van docenten, en in sommige gevallen ook van promovendi en postdocs wordt gebruikt in het onderwijs, vanaf het eerste jaar. Studenten hebben de mogelijkheid om veldwerk of scriptieonderzoek te doen bij facultaire onderzoeksprojecten. Docenten vullen hierop aan dat het onderwijs gedreven wordt door onderzoeksleerlijnen. Hierbij hebben docenten een duidelijk beeld van wat studenten moeten weten en kunnen, wat zorgt voor de continuïteit in het programma, terwijl er in het programma ook voldoende ruimte is om gebruik te maken van eigen (lopend) onderzoek. De commissie is van mening dat de opleiding goed gebruik maakt van de mogelijkheden om onderzoek en onderwijs te verweven. De commissie is het met de opleiding eens dat zij een goede balans heeft gevonden tussen een heldere en gestructureerde opbouw van de programma's, met voldoende (academische) vrijheid om de meest recente kennis en inzicht uit onderzoek te integreren in het onderwijs.

De faculteit biedt studenten de ruimte om eigen keuzes te maken voor de invulling van hun studie. Voor studenten die extra uitdaging zoeken is er excellentie-onderwijs met extra curriculaire mogelijkheden, zoals het Honours College 'Crossing the Borders in World Archaeology' en het Leiden Leadership Programme voor masterstudenten.

Het gebruik van ICT ondersteunt de verwerving van kennis, inzicht en vaardigheden van de student. Hierbij wordt gebruik gemaakt van verschillende vormen van ICT. De collegereeksen maken allemaal gebruik van Blackboard. Daarnaast worden colleges in meer of mindere mate gesteund door het gebruik van blended learning.

De commissie kan zich goed vinden in de didactische uitgangspunten, die concreet zijn uitgewerkt in beide programma's.

Studiebegeleiding en studeerbaarheid

Er is een goede verdeling van studiepunten over de verschillende periodes. Ook is inzichtelijk gemaakt wat het equivalent is van 1 ECTS aan studielast. In de gesprekken tijdens het visitatiebezoek hebben studenten geen problemen met studeerbaarheid genoemd. Zij gaven wel aan dat er in het eerste jaar veel leeswerk is. Als voorbeeld wordt World Archaeology genoemd als vak waar eerstejaars studenten zich soms op verkijken. Studenten geven aan daarbij profijt te hebben van het tutoraat. In het tutoraat begeleiden studenten van de research master (na een training coaching en didactiek) de eerstejaarsstudenten bij het leren studeren, plannen en voorbereiden op het examen in het vak World Archaeology. De commissie heeft vastgesteld dat in de organisatie van het programma voldoende rekening is gehouden met de studeerbaarheid van het programma.

De opleidingen verzorgen studiebegeleiding op verschillende niveaus. Naast het tutoraat voor eerstejaars is er een mentoraat voor bachelorstudenten, supervisors voor masterstudenten en stagebegeleiding. De bachelor- en de masteropleiding hebben elk een eigen studieadviseur. Het scriptietraject is streng vormgegeven, waarbij de student op 15 juni of 15 december, de scriptie in dient te leveren bij het onderwijssecretariaat. Uitstel van de deadline is alleen mogelijk via een verzoek bij de examencommissie. Studenten geven aan dat zij in het scriptietraject goed begeleid worden, in een scriptieklas. Op basis van de documentatie en de gesprekken met studenten heeft de commissie vastgesteld dat de studiebegeleiding van beide opleidingen zeer goed georganiseerd is.

Onderwijsgevend personeel

Het totaal fte aan wetenschappelijk personeel is 70.1 fte, inclusief de promovendi. Het totaal fte aan ondersteunend personeel is 19.3 fte. In principe is de gehele wetenschappelijke staf betrokken bij het onderwijs. In samenspraak met de leerstoelgroepouders worden de onderwijstaken van de stafleden verdeeld. Daarbij wordt geen onderscheid in functies gemaakt, ook hoogleraren verzorgen bijvoorbeeld onderwijs in de propedeuse. De commissie heeft geconstateerd dat het onderwijs wordt verzorgd door goede en gemotiveerde docenten, die betrokken zijn bij onderzoek, onderwijs en de studenten.

In de afgelopen jaren is het aantal studenten licht gedaald. Samen met een toename van het wetenschappelijk personeel dat ook onderwijs verzorgt (vooral promovendi) leidde dit tot een gunstiger staf-studentratio. De dalende studentenaantallen zijn zichtbaar in de algehele aanmeldingscijfers Archeologie in Nederland. De tweede verklaring die wordt aangedragen is dat in deze periode actief beleid is gevoerd om het stuwmeer aan langstuderende studenten weg te werken. Het aantal studenten dat ervoor kiest om een masteropleiding te volgen in Leiden, neemt echter nog steeds toe.

In de sterkte zwakte analyse in de kritische reflectie wordt de hoge docentbelasting door een veelzijdig cursusaanbod genoemd als zwak punt. Om de docentbelasting inzichtelijk te krijgen en evenredig over de staf te verdelen, ontwikkelt de faculteit momenteel een Behoefte Onderwijs en Onderzoek Model (BOOM). De verwachting is dat de faculteit per 1 september 2013 met BOOM gaat werken.

Stafleden/docenten zijn in de regel allen gepromoveerd en actief in het onderzoek. De commissie heeft vastgesteld dat het onderwijs hiervan profiteert.

De kritische reflectie rapporteert dat de competenties van het personeel jaarlijks aan de orde komen in het Resultaat- en Ontwikkelingsgesprek met de leidinggevende. Een vast onderdeel van het gesprek vormen de resultaten van de studentenevaluaties, indien nodig wordt het staflid gewezen op cursussen. De evaluaties zijn sinds 1 september 2011 docent specifiek; per

vak worden de didactische kwaliteiten van de betrokken docent(en) geëvalueerd en teruggekoppeld naar de docent. Uit het gesprek met studenten heeft de commissie opgemaakt dat studenten positief zijn over de docenten. Zij waarderen vooral de toegankelijkheid en bereikbaarheid van docenten.

Het Interfacultaire Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Nascholing (ICLON) biedt bijscholingsmogelijkheden voor ervaren docenten en beginnende docenten. Promovendi die les geven, nemen deel aan een cursus Didactische Vaardigheden, verzorgd door het ICLON. Sinds januari 2008 heeft de Universiteit Leiden zich aangesloten bij het landelijk systeem van de Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO). Met het College van Bestuur is afgesproken dat op 1 januari 2015 80% van het onderwijsverzorgend personeel over een BKO-certificaat beschikt. Per 1 januari 2013 heeft de faculteit negen personen in dienst, die het BKO-certificaat in bezit hebben. De overige stafleden bereiden momenteel hun BKO-certificering voor. Tevens hebben vier stafleden een eerstegraads onderwijsbevoegdheid. De commissie heeft een positieve indruk van de kwaliteit van het onderwijsgevend personeel en waardeert de aandacht die er voor is binnen de Faculteit.

Opleidings specifieke voorzieningen

De faculteit gebruikt zalen van de Faculteit der Geesteswetenschappen, Sociale Wetenschappen en Rechtsgeleerdheid. De faculteit beschikt tevens over een aantal practicaruimtes en laboratoria met microscoopfaciliteiten, zuurkasten, uitlegruimtes en referentiecollecties. Er zijn drie practicumzalen: twee schervenzalen en de practicumruimte voor osteoarcheologie. De schervenzalen zijn het grootste deel van het jaar beschikbaar als werkruimte voor iedereen die ruimte nodig heeft om opgravinggegevens (vondsten, veldtekeningen) te verwerken. De osteoarcheologie-zaal is met name bestemd voor de uitwerking van menselijk botmateriaal. Deze zalen worden tevens in beperkte perioden gebruikt voor het geven van practica. Op de laboratoria van de verschillende sciencespecialisaties, zoölogie, botanie en artefact studies, worden bovendien practica voor kleine groepen verzorgd. De faculteit beschikt over een eigen computerruimte, waar gespecialiseerde software (met name GIS) kan worden gebruikt. Ook worden hier computerpractica verzorgd. Alle archeologiestudenten kunnen gebruik maken van deze computers.

In de studiezaal Archeologie in de Universiteitsbibliotheek staat een aantal boeken en tijdschriften permanent in open opstelling geplaatst. Daarnaast wordt het leeswerk dat voor bepaalde colleges verplicht is vaak tijdelijk op de studiezaal aangeboden.

Gedurende 2012 en 2013 zullen alle studiezalen opgaan in een compleet gerenoveerde eerste verdieping van de Universiteitsbibliotheek om aan de veranderende (digitale) wensen van de student te voldoen. Hiermee zal bovendien een significante groei in het aantal studieplekken gerealiseerd worden en de opleiding verwacht dat het de chronische druk op de studiezaal Archeologie zal verhelpen. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek een korte rondleiding gekregen en heeft geconstateerd dat er goede voorzieningen zijn.

Opleidings specifieke kwaliteitszorg

Al het onderwijs (veldwerk, vakken, curriculum) wordt volgens een vaste cyclus geëvalueerd door studenten en docenten. Studenten wordt, na afloop van de afsluitende toets, gevraagd een digitaal evaluatieformulier in te vullen. De evaluaties worden door het ICLON verder verwerkt. De kwaliteitszorgmedewerker verwerkt de resultaten in een standaardformulier en stuurt het naar de opleidingscommissie. De faculteit heeft een opleidingscommissie voor de bacheloropleiding en een opleidingscommissie (education committee) voor de graduate opleidingen. Hierin hebben zowel docenten als studenten zitting. De opleidingscommissie adviseert vervolgens de opleidingsdirecteur. Via de kwaliteitszorgcyclus wordt gekeken of de aanpassingen het gewenste effect hebben. De commissie heeft geconstateerd dat dit systeem

van evaluaties goed werkt. De opleidingscommissie is zich bewust van het belang van zichtbaarheid, zodat docenten en studenten hun feedback met de commissie kunnen delen. De opleidingscommissie had een belangrijke adviserende rol bij het herstructureren van de masteropleiding en is er trots op dat gehoor gegeven is aan hun aanbevelingen rond het opnemen van een internship in het programma en extra aandacht voor academische vaardigheden, met het oog op een betere aansluiting op de arbeidsmarkt. De rol van de opleidingscommissie is bij de vakevaluaties vooral reactief en de commissie doet de suggestie om, in navolging van de succesvolle bijdrage van de opleidingscommissie aan het herstructureren van de masteropleiding, vaker een meer proactieve rol te nemen.

Volgens de kritische reflectie worden alumni en externe belanghebbenden (werkgevers) periodiek gevraagd te reflecteren op het onderwijs en de kwaliteit van de afgestudeerden. Elke drie jaar wordt een alumni- en werkgeversenquête afgenomen. De alumni die de commissie gesproken heeft konden dat niet bevestigen, maar zij spraken, evenals de studenten, positief over de jaarlijkse barbecue waar studenten, alumni en docenten elkaar informeel ontmoeten. De leden van de opleidingscommissie vertelden dat er op facultair niveau overleg is met alumni. Tijdens het visitatiebezoek kreeg de commissie de indruk dat de opleiding het belang van input van alumni op het programma groot acht en beseft dat er meer gebruik van gemaakt zou kunnen worden; de commissie beaamt dit.

Naar aanleiding van het vorige visitatierapport heeft de opleiding een plan van aanpak geschreven. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding effectief te werk is gegaan met de verbeterpunten uit dat rapport.

2.2 Overwegingen

De herstructurering van de bacheloropleiding vond plaats in 2009 en de commissie is van mening dat daarmee een sterk en goed gestructureerd curriculum is ontstaan. De commissie is het eens met de opbouw in de bacheloropleiding, waarbij de mate van specialisatie en keuzevrijheid gedurende de drie jaar toeneemt. De commissie vindt het een goede keus om het eerste jaar in de bachelor breed aan te bieden, voor een goede basis in archeologie, en daarna pas te specialiseren. Wel merkt de commissie op dat al in het tweede jaar studenten kunnen kiezen om de natuurwetenschappelijke richting (die wordt aangeboden in de specialisatie Archaeological Sciences) uit te sluiten en benadrukt het belang van de studieadviseur om studenten te begeleiden bij het maken van studiekeuzes.

De commissie is het met de opleiding eens dat zij een goede balans heeft gevonden tussen een heldere en gestructureerde opbouw van de programma's, met voldoende (academische) vrijheid om de meest recente kennis en inzicht uit onderzoek te integreren in het onderwijs. De commissie heeft vastgesteld dat de samenhang van de programma's voldoende gewaarborgd zijn door de coördinatoren, afstemming tussen docenten en de duidelijke structuur van de opleidingen. Bij de masteropleiding heeft de commissie wel vraagtekens gezet bij de samenhang van de vijftien specialisaties en is om die reden positief over de voorgenomen herstructurering naar vijf profielen.

De commissie kan zich goed vinden in de didactische uitgangspunten, die concreet zijn uitgewerkt in beide programma's. Vooral het belang dat de opleiding eraan hecht dat studenten niet alleen hun kennis vergroten maar zich ook bekwamen in academische en archeologische vaardigheden, is herkenbaar in de programma's. In de masteropleiding zal dit verder versterkt worden als de plannen voor de herstructurering ten uitvoer worden gebracht.

De commissie is van mening dat de verwevenheid van onderwijs en onderzoek een krachtige onderlegger van beide programma's is. Het onderwijs profiteert direct van het hoge niveau

van onderzoek dat wordt gedaan aan de Faculteit der Archeologie. Aangezien het onderzoeksveld breed en divers is, is het mogelijk om veel verschillende specialisaties aan te bieden in de onderwijsprogramma's. De commissie is van mening dat de opleiding goed gebruik maakt van de mogelijkheden om onderzoek en onderwijs te verweven.

De commissie heeft geconstateerd dat de studiebegeleiding erg goed georganiseerd is en dat in de organisatie van het programma voldoende rekening is gehouden met de studeerbaarheid van het programma.

De commissie heeft de indruk dat het onderwijs wordt verzorgd door gemotiveerde en betrokken docenten en de commissie heeft waardering voor de aandacht voor scholing en ontwikkeling op didactische vaardigheden van docenten. Bovendien zijn de studenten positief over de toegankelijkheid en bereikbaarheid van docenten. Zij dragen sterk bij aan de onderwijsleeromgeving van studenten. Ook de opleidings specifieke voorzieningen zijn goed.

De commissie is van mening dat de opleidings specifieke kwaliteitszorg goed op orde is en de opleidingscommissie actief is in de systematiek van vakevaluaties. De proactieve houding die de opleidingscommissie heeft laten zien bij de herstructurering van de masteropleiding zou de commissie vaker willen zien. De opleidingscommissie zou daarbij meer gebruik kunnen maken van contacten met alumni en het werkveld.

De commissie concludeert dat het programma, het personeel en de opleiding specifieke voorzieningen het voor de instromende studenten mogelijk maken de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

2.3 Conclusie

Bacheloropleiding Archeologie: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **goed**.

Masteropleiding Archaeology: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **goed**.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

3.1 Bevindingen

Toetsing en Toetsbeleid

Toetsing

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing en de toegepaste toetsvormen bestudeerd. Zij heeft hiertoe verschillende toetsmaterialen uit beide opleidingen ingezien, waaronder gemaakte toetsen, antwoordmodellen en beoordelingsformulieren. Op basis hiervan concludeert de commissie dat de toetsvragen helder zijn geformuleerd, de toetsen transparant zijn en aansluiten bij de leerdoelen van de cursussen.

Toetsing van de studieonderdelen wordt geregeld conform de Onderwijs- en Examenregeling en de regels en richtlijnen van de examencommissie. De wijze van toetsen sluit aan bij de leerdoelen en de werkvorm van het betreffende onderdeel en de individuele vakken leiden gezamenlijk tot het behalen van de eindkwalificaties. De curriculumcoördinatoren controleren dit voorafgaand aan het collegejaar. Hierbij wordt ook rekening gehouden met de verschillende toetsvormen die de faculteit hanteert, zodat een student gedurende de studie met diverse vormen geconfronteerd wordt. De Faculteit der Archeologie hanteert de volgende toetsvormen:

- schriftelijke tentamens;
- open vragen (waaronder essayvragen);
- meerkeuzevragen;
- open-boek tentamens;
- werkstukken;
- opdrachten (inclusief opdrachten tijdens practica en stages);
- Presentaties.

Een aantal studieonderdelen wordt met meerdere toetsvormen getoetst, zoals bijvoorbeeld met opdrachten en een presentatie. De prestaties op de verschillende toetsvormen tellen dan (gewogen) mee voor het eindcijfer van het betreffende studieonderdeel.

Bijlage 4 geeft een overzicht van de vakken en de gebruikte toetsvormen. Hoewel niet dezelfde terminologie wordt gehanteerd als de hierboven genoemde toetsvormen is het voor de commissie duidelijk dat er zowel in de bachelor- als in de masteropleiding een goede verdeling van de verschillende toetsvormen bestaat. In de bacheloropleiding is een duidelijke opbouw in de toetsvormen, waarbij in het eerste jaar nog een aantal vakken met meerkeuzevragen wordt getoetst en in jaar 2 en 3 steeds meer gebruik wordt gemaakt van toetsvormen die aanspraak doen op analyse en presentatie, in de vorm van werkstukken, open vragen en opdrachten. In de masteropleiding wordt deze opbouw doorgezet. Het valt op dat bijna alle vakken in de masteropleiding van meerdere toetsvormen gebruik maken. Volgens bijlage 4 telt in de masteropleiding participatie en discussie ook geregeld mee, in combinatie

met papers en presentaties. In het gesprek met studenten kwam naar voren dat het presenteren van artikelen wat te vaak voorkomt. De commissie heeft de indruk dat er goed wordt nagedacht over de variatie en verdeling van de toetsvormen en vindt dat heel positief. De commissie heeft zich wel afgevraagd hoeveel ruimte er nog is voor de docenten om af te wijken van dit stramien, en bijvoorbeeld alternatieve toetsvormen in te zetten. Tijdens het bezoek hebben docenten aangegeven dat daartoe mogelijkheden zijn in overleg met coördinatoren. De commissie heeft ook vastgesteld dat de toetsvormen goed zijn, maar niet erg vernieuwend.

Toetsbeleid

Per 1 januari 2011 heeft de Faculteit het Toetskader vastgesteld. Hierin zijn onder meer de facultaire regels en richtlijnen met betrekking tot toetsen en de verschillende toetsvormen die de faculteit hanteert opgenomen, zoals de regels voor roostering van toetsen. Alle toetsen, ook de deadlines van werkstukken, worden centraal geroosterd, uiteraard in overleg met docenten. Bij aanvang van het collegejaar zijn de data van alle toetsen, inclusief herkansingen, bekend, zodat de student een duidelijke jaarplanning kan maken. Toetsing vindt zoveel mogelijk direct plaats na afronding van het betreffende studieonderdeel. Alle studieonderdelen kennen slechts één herkansingsmogelijkheid. De faculteit kent vier tentamenweken, waarin maximaal drie toetsen van één studiejaar plaatsvinden. Ook herkansingen voldoen hieraan en worden zo gespreid mogelijk geroosterd buiten de tentamenweken.

Alle werkstukken, inclusief de afstudeerwerkstukken (scripties) dienen in Blackboard via SafeAssign gecontroleerd te worden op plagiaat. Volgens de kritische reflectie gebeurt dat nog niet consequent voor alle studieonderdelen die een werkstuk als toetsvorm hebben. Indien plagiaat geconstateerd wordt, licht de betrokken docent de examencommissie in. Anoniem kan fraude gemeld worden aan de fraudecommissie, bestaande uit een docent en het hoofd onderwijs. Het is een enkele keer gebeurd dat een student fraude had gepleegd of heel onhandig met literatuurverwijzingen was omgesprongen. In alle gevallen is de student gevraagd te verschijnen voor de examencommissie voor uitleg en een waarschuwing. Gebeurt het nog eens dan volgen zwaardere sancties. De commissie heeft vastgesteld dat de examencommissie er ernstig mee omgaat.

De scripties worden door twee beoordelaars beoordeeld aan de hand van een standaard scriptiebeoordelingsformulier. Sinds 1 september 2009 wordt de tweede beoordelaar aangewezen door de secretaris van de examencommissie. Deze is afkomstig uit een andere specialisatie-richting om de neutraliteit te borgen. De examencommissie controleert vervolgens alle scripties nog een laatste maal, mede als finale toets van de realisatie van de eindkwalificaties.

Examencommissie

De examencommissie ziet toe op de kwaliteit van de toetsen en stelt formeel uitslagen van toetsen vast. De examencommissie controleert alle afstudeerwerken en de tentamens op gezette tijden steekproefsgewijs. Daarbij wordt gelet op:

- de aanwezigheid van een antwoordmodel;
- aansluiting van de vragen op de leerdoelen van het betreffende onderdeel;
- spreiding van de vragen over de verschillende onderwerpen;
- spreiding van de vragen over de verschillende cognitieve niveaus (kennis, inzicht, toepassing);
- formulering van de vragen;

- relevantie van de vraag;
- De representativiteit voor het onderwijs, c.q. de eindtermen van de opleiding.

De examencommissie heeft een vergaderschema van één keer per 6 weken, maar komt vaker samen als dat nodig is, bijvoorbeeld wanneer er veel scripties te beoordelen zijn of als er veel verzoeken liggen van studenten over de samenstelling van hun vakkenpakket. De examencommissie bestaat in de huidige samenstelling en nog niet erg lang, maar heeft volgens de commissie een goede werkwijze gevonden en neemt haar taken ernstig.

Zo heeft de commissie de toetscyclus (van ontwerp - afname - beoordeling en becijfering - analyse en evaluatie) geanalyseerd en een aantal concrete verbeteringen doorgevoerd om de kwaliteit van toetsing te verhogen. Op 25 oktober 2012 is het advies van de examencommissie voor de kwaliteitsmonitoring van toetsen vastgesteld door het faculteitsbestuur. Zo zijn onder meer de richtlijnen voor het schrijven van scripties via de website toegankelijk, is er een duidelijke scriptiebeoordelingsprocedure, worden de leerdoelen en toetsvormen van alle onderwijsonderdelen afgezet tegen de eindkwalificaties en wordt iedere toets, inclusief antwoordmodel, gecontroleerd door een collega-examinator. De commissie is onder de indruk van de initiatieven die de commissie genomen heeft om de kwaliteit van toetsing te bewaken en stelt vast dat het toetsbeleid goed is opgezet en de examencommissie 'in control' is. De commissie hecht grote waarde aan een goed opgezet toetsbeleid. Wel vraagt de commissie om ervoor te waken dat de bureaucratie, waaronder die van toetsing, niet te groot wordt.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Om het gerealiseerde eindniveau van de bachelor studenten te beoordelen heeft de commissie 15 bachelorscripties en 15 masterscripties bestudeerd uit de studie jaren 2010-2011 en 2011-2012.

Bachelorscripties

De commissie is van mening dat de scripties van voldoende kwaliteit zijn en complimenteert de opleiding met de ruime variatie aan scriptieonderwerpen, die goed aansluiten bij de onderwijsprogramma's. De commissie trof wel een scriptie aan waarvan bleek dat het cijfer door de examencommissie naar beneden is bijgesteld, omdat de examencommissie van mening was dat het onderwerp van de scriptie te weinig archeologie in zich had. Hoewel de commissie inziet wat de achtergrond is van deze beslissing, is zij het met de opleiding eens dat dit niet had mogen gebeuren. In het voortraject had ingegrepen moeten worden tijdens de begeleiding van de student. In het scriptietraject wordt studenten nu gevraagd om vanaf de eerste opzet aan te geven wat de relevantie is van het onderwerp in het bredere debat van de archeologie. De begeleiding van studenten tijdens het schrijven van de scriptie is de laatste jaren verbeterd en de commissie verwacht dat deze uitzondering verleden tijd is.

De beoordelingen van het merendeel van de scripties kwamen overeen met de beoordelingen van de commissie. De kwaliteit van de eindwerken varieerde van voldoende tot (heel) goed. In één geval viel het oordeel van de commissie lager uit. De commissie had sterke twijfel of de scriptie een voldoende had mogen krijgen. Uit het beoordelingsformulier en de gesprekken tijdens het bezoek bleek het om een scriptie te gaan die reeds drie keer was afgekeurd. Uit het gesprek met de examencommissie bleek dat er heldere procedures bestaan voor scripties die mogelijk onvoldoende zijn. Deze procedures zijn nauwkeurig gevolgd bij deze scriptie. Een neutrale lezer is gevraagd een oordeel te geven over de scriptie, de derde lezer was het in dit geval eens met de beoordeling dat de scriptie weliswaar een magere zes betrof, maar wel voldeed aan de leerdoelen van de scriptie. De commissie herkende de kritiek op de scriptie uit

haar eigen beoordeling. Uit het formulier bleek wel dat de student op die punten al verbetering had laten zien.

Naar aanleiding van deze scriptie heeft de commissie gesproken met de docenten en de examencommissie over de aanpak bij zwakke scripties. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding hier niet te gemakkelijk in is. De scripties worden sinds 2009 door twee beoordelaars gewogen aan de hand van een standaard scriptiebeoordelingsformulier. Wanneer docenten het niet eens zijn, overleggen zij en kunnen zij bij examencommissie terecht als zij het niets eens zijn. Het is meermaals voorgekomen dat scripties afgekeurd worden, indien zij niet aan de leerdoelen van de scripties voldoen. Hoewel de faculteit de toegang niet mag ontzeggen, wordt die studenten, in samenspraak met de studieadviseur, afgeraden een masteropleiding te beginnen. Hier is geen beleid op, maar het gebeurt volgens de docenten in de praktijk wel. Het is voorgekomen dat het studenten niet lukt een voldoende te krijgen.

Masterscripties

De commissie heeft voorafgaande aan het visitatiebezoek 15 scripties beoordeeld uit de studie jaren 2010-2011 en 2011-2012. De oordelen van de commissie kwamen, met een paar kleine afwijkingen, overeen met de cijfers die studenten voor de scripties hadden gekregen. Het niveau was duidelijk hoger dan de bachelorscripties. De scripties met lage cijfers waren van voldoende kwaliteit en de scripties met hoge cijfers werden door de commissie als heel goed beoordeeld. De scripties hebben originele thema's die, net als bij de bachelorscripties, goed aansluiten bij het onderwijsprogramma. Het betoog is helder en de opbouw van de scriptie is goed gestructureerd en de scripties zijn goed geschreven, in het Engels. Een deel van de scripties geeft een duidelijk aanzet tot vervolgonderzoek.

Over het algemeen was de commissie positief over de kwaliteit van de scripties. De commissie heeft na bestudering van de geselecteerde scripties vastgesteld dat studenten van beide opleidingen de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Alumni

Tijdens het arbeidsmarktonderzoek is bij 23 archeologische organisaties (Nederlands en Belgisch) geïnformeerd naar de eisen die zij stellen bij het aannemen van jonge archeologen. Zij geven aan dat zij het vooral als positief zien wanneer de jonge archeoloog veel veldwerkervaring heeft, kennis heeft van AutoCAD, GIS en databases, een rijbewijs heeft, goede communicatieve vaardigheden heeft, zelfstandig is en initiatief kan tonen. De alumni die de commissie gesproken heeft tijdens het visitatiebezoek noemden in grote lijnen dezelfde elementen.

Uit de alumni-enquête van 2012 blijkt dat alumni de opleiding met een 7.5 beoordelen. Ondanks de crisis, heeft 71% een eerste betaalde functie gevonden binnen de archeologie, waarbij 87% minder dan 2 maanden werkloos is geweest. Momenteel is echter de helft van de alumni in zijn huidige functie werkzaam binnen de archeologie. Een kwart van de alumni heeft er bewust voor gekozen om niet binnen de archeologie werkzaam te zijn. Het overige deel zou liever wel binnen de archeologie werkzaam zijn, maar ziet hier helaas geen mogelijkheid toe. De commissie is onder de indruk van de hoge percentages studenten die snel een baan binnen de archeologie vinden.

Alumni zijn echter verdeeld te spreken over de aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt: circa 50% is hier tevreden over, de overige 50% vindt dat dit beter kan. Alumni waarderen de vaardigheden die zij zich eigen hebben gemaakt tijdens de opleiding Archeologie voldoende tot goed, behalve de vaardigheden met betrekking tot gebruik van (meet)apparatuur in het veld. Ook dit punt werd genoemd door de alumni die de commissie

gesproken heeft. In het bijzonder werd het belang van prospectieonderzoek genoemd, dat in de commerciële archeologie van belang is, maar waar in de opleiding weinig aandacht voor is. Tot slot zijn de alumni van mening dat de gestelde eindkwalificaties het voldoende mogelijk maken om goed te functioneren op de arbeidsmarkt. De commissie leidt hieruit af dat opleiding in redelijke mate voorbereid op de arbeidsmarkt. De commissie verwacht dat de voorgenomen aanpassingen in de masteropleiding bijdragen aan een verbeterde aansluiting op de arbeidsmarkt.

3.2 Overwegingen

De commissie heeft veel aandacht besteed aan de evaluatie van de kwaliteit van de toetsing en heeft vastgesteld dat dit goed geregeld is. De toetsen in beide opleidingen zijn voldoende gevarieerd, sluiten aan op de leerdoelen van de cursussen en dragen bij aan het realiseren van de eindkwalificaties. De toetsen laten een toenemende complexiteit zien. De commissie hecht grote waarde aan een goed opgezet toetsbeleid en is van mening dat de examencommissie daar in geslaagd is. Ook vindt de commissie dat de opleiding hele goede stappen heeft gezet om het toetsbeleid ook te realiseren. Wel vraagt de commissie aandacht voor de balans tussen de bureaucratie en academische vrijheid van docenten. De commissie is overtuigd van de kwaliteit van de scripties van de bachelorstudenten en vooral ook van de masterstudenten. Bij beide opleidingen zijn de onderwerpkeuzes gevarieerd, maar passend bij het onderwijsprogramma. De commissie is het ook eens met de beoordelingen van de scripties, op één bachelorscriptie na. De commissie heeft de indruk dat de examencommissie en de docenten hier professioneel mee omgaan en dat de scriptie een uitzondering betreft. De commissie raadt wel aan blijvende aandacht te houden voor de scripties rond de ondergrens van een voldoende.

De commissie vindt het een goed teken dat afgestudeerde archeologen betrekkelijk snel een baan vinden, vaak ook in de archeologie. De opmerkingen die gemaakt zijn door alumni over de aansluiting op de arbeidsmarkt zijn door de opleiding opgepakt. Dit komt tot uiting in de nieuwe opzet van de masteropleiding die vanaf volgend jaar wordt ingezet.

De commissie heeft vastgesteld dat studenten van beide opleidingen de beoogde eindkwalificaties realiseren.

3.3 Conclusie

Bacheloropleiding Archeologie: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Masteropleiding Archaeology: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **goed**.

Algemeen eindoordeel

De commissie kan zich vinden in het profiel van de opleidingen, en vond de leeromgeving voor beide opleidingen goed. Voor de masteropleiding geldt dat de commissie ook onder de indruk was van het niveau van de afgestudeerden. De commissie beoordeelt derhalve de masteropleiding als goed en de bacheloropleiding als voldoende.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Archeologie* als **voldoende**.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Archaeology* als **goed**.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Peter van Dommelen is sinds 2012 Joukowsky Family hoogleraar in de Archeologie en hoogleraar Antropologie aan Brown University (VS). Hij studeerde zowel Archeologie als Klassieke Talen en Letterkunde in Leiden (1984-1990) en Antropologie in Londen (1990-1991), waarna hij naar Leiden terugkeerde voor promotieonderzoek (1993-1997). Na voltooiing van het proefschrift *On Colonial Grounds*, dat hij cum laude verdedigde in 1998, was hij werkzaam als achtereenvolgens docent, hoofddocent en hoogleraar aan de Universiteit van Glasgow (Schotland, Verenigd Koninkrijk, 1997-2012). Daarnaast bekleedde hij gastaanstellingen in Valencia (2005-06), Cagliari (jan-aug. 2011) en Palma de Mallorca (april 2012). Hij is opgetreden als co-promotor in Valencia, Barcelona, Siena, Philadelphia en Madrid.

Peter van Dommelen was mede-oprichter en co-redacteur van het tijdschrift *Archaeological Dialogues* (1994-2006) en momenteel co-redacteur van *Journal of Mediterranean Archaeology* (sinds 2006) en redactielid van *World Archaeology* (sinds 2007). Hij is lid van acht internationale redactieraden, waaronder *Journal of American Archaeology* en *Rivista di Studi Fenici*. Recente publicaties zijn *Rural Landscapes of the Punic World* (Londen, 2008, met Carlos Gómez Bellard) en *Material Connections* (London 2010, red. met A. Bernard Knapp). In regionale en chronologische termen richt het onderzoek van Peter van Dommelen zich op de westelijke Middellandse Zee vanaf de late prehistorie tot en met de Romeinse Republiek – grofweg het eerste millennium v.Chr. In culturele zin staan de Phoenicische diaspora en de Carthaagse expansie en de zogenaamde Punische wereld centraal in zijn onderzoek. Inhoudelijk gezien betreft zijn onderzoek kolonialisme en plattelandsbewoning, waarbij beide onderzoeksthema's expliciet in een vergelijkend en diachronisch perspectief worden geplaatst met de westelijke Middellandse Zee in zowel verleden als heden als uitgangspunt. Hij heeft sinds 1992 leiding gegeven aan jaarlijks veldwerk in Sardinië, in recente jaren in nauwe samenwerking met de Universiteit van Valencia (Spanje).

Professor Dr. Robert Van de Noort studeerde Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Utrecht en Archeologie aan the Universiteit van Amsterdam. Gedurende de laatste 25 jaar heeft hij gewerkt in Nederland (Bureau Oudheidkundig Bodemonderzoek Rotterdam), Italië (British School at Rome), en Groot-Brittannië (Universiteiten van Hull en Exeter). Zijn onderwijs en onderzoek betreffen de dynamische interactie tussen mens en natuur in wetlands en de Noordzee, en zijn meest recente boeken zijn *North Sea Archaeologies; a maritime biography 10,000 BC—AD 1500* (OUP, 2011) en *Climate Change Archaeology; building resilience from research in the world's coastal wetlands* (OUP, 2013). Sinds 2006 is hij hoogleraar Archaeology aan de Universiteit van Exeter, waar hij thans ook Decaan is voor het College of Social Sciences and International Studies.

Prof. Frank Vermeulen behaalde een PhD in de archeologie aan de Universiteit Gent met een proefschrift over de romanisering van Zandig-Vlaanderen (1988). Na zijn jaren als wetenschappelijk medewerker aan de Universiteit Gent (1981-1989) werd hij directeur onderzoek bij het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek in België (1989-1999) en parttime docent aan de Vakgroep Archeologie van de Universiteit Gent (1989). Sinds 1998 is hij hoogleraar in de Romeinse archeologie en archeologische methodologie aan deze universiteit. Van 2008-2011 was hij ook parttime Research Professor aan de Universiteit van Évora (Portugal). In zijn onderzoek domineren twee grote thema's: de archeologie van mediterrane landschappen en de Romeinse landelijke en stedelijke nederzettingsgeschiedenis. Hij heeft een bijzondere belangstelling voor de ontwikkeling en het gebruik van niet-destructieve onderzoekstechnieken, geo-archeologisch onderzoek en IT-toepassingen. Hij leidt sinds 2000 veldwerkprojecten in Italië, Frankrijk en Portugal en is de jongste jaren erg

actief inzake de coördinatie van Europese projecten en de evaluatie van academisch onderzoek en onderwijs in Europa.

Roel C.G.M. Lauwerier werkt als senior archeozoöloog en programma manager bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Tijdens en na zijn studie biologie (Nijmegen en Groningen) was hij enige tijd docent Biologie en docent Toegepaste Informatiekunde aan de Rijksuniversiteit Groningen. Na het afronden van zijn PhD over Romeinse archeozoölogie in 1988 publiceerde hij over diverse archeozoölogische onderwerpen van Paleolithicum tot Nieuwe Tijd. Daarnaast publiceerde hij over meer algemene monumentenzorg onderwerpen als degradatie, beschikbaarheid van gegevens, de waardering van sites, de kwaliteit van onderzoek en over kennis en kennislacunes. Hij was o.a. projectleider van de eerste Archeologiebalans (2002), direct betrokken bij de evaluatie van de archeologiewetgeving (2012) en leidt nu het programma Kenniskaart Archeologie waarbinnen o.a. syntheses geschreven worden, een nieuwe nationale onderzoeksagenda wordt opgesteld en kaartmateriaal en andere tools worden gemaakt voor het vervaardigen van kaarten met verwachtingen, verstoringen en bekende cultuurhistorische waarden.

N.H. (Nienke) Lameris BA is student Research Master Archaeology, Universiteit van Amsterdam. Zij heeft in 2008-2012 de bacheloropleiding Keltische Talen en Cultuur aan de Universiteit Utrecht gevolgd. Uit bestuurlijke interesse was ze student-lid in de onderwijscommissie van de opleiding, en is enkele jaren actief geweest in het bestuur van de jeugd natuurvereniging JNM – Jongeren in de Natuur. Tijdens haar bachelor volgde Nienke bijvakken archeologie aan de Universiteit van Amsterdam en ook aan de National University of Ireland in Galway waar ze in 2010 een halfjaar op Erasmus uitwisseling was. Het laatste jaar van haar bachelor heeft ze een schakelprogramma gevolgd om in september 2012 te beginnen met de Research Master Archaeology aan de Universiteit van Amsterdam, met als onderzoeksfocus Archeologie van Noordwest Europa in de Middeleeuwen. In haar studie probeert Nienke interdisciplinair onderzoek te doen en een link te leggen tussen historische en archeologische bronnen, onder andere in het Insulair Keltische gebied.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

1. Inleiding

Dit referentiekader is bestemd voor de bachelor- en masteropleidingen Archeologie aan de universiteiten in Nederland die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Geesteswetenschappen worden beoordeeld. Dat betreft:

- de bacheloropleidingen Archeologie van de RUG, UL, UvA en VUA
- de eenjarige masteropleidingen Archeologie van de RUG, UL, UvA en VUA

In het onderstaande wordt eerst ingegaan op de doelstellingen en de aard van de opleidingen besproken. Daarbij komen tevens de consequenties van doelstellingen en aard voor de inrichting van de programma's aan bod.

Bij het opstellen van dit referentiekader is gebruik gemaakt van:

- het domeinspecifieke referentiekader als opgenomen in de zelfevaluatie Archeologie 2004;
- de KNAW-wetenschapsverkenning Archeologie ("De toren van Pisa rechtgezet", 2007);
- de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, meest recente internetversie);
- de benchmark statement Archaeology van de Quality Assurance Agency for Higher Education 2007, ISBN 978 1 84482 671 1);
- De Dublin-descriptoren (internetversie).

2. Algemene doel en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen Archeologie in Nederland richten zich op de studie van samenlevingen uit het verleden. Het onderwerp van studie voor deze opleidingen bestaat uit sporen en objecten die door menselijke gemeenschappen op en onder het aardoppervlak zijn achtergelaten. Bij de opleidingen leveren deze materiële resten echter de toegang tot het werkelijke object van studie, de maatschappijen uit het verleden in al hun facetten. Daarbij gaat het met name om de mens in zijn natuurlijke, sociale en culturele omgeving. Bovendien is bij deze opleidingen niet uitsluitend aandacht voor het verleden. Ook de rol van het verleden in het heden (erfgoedbeleving) en de zorg voor het cultureel erfgoed (erfgoedbeheer) krijgen bij de opleidingen Archeologie aandacht.

De opleidingen Archeologie houden zich dus bezig met de constructie van het verleden en de rol van het verleden in het heden. Dat gebeurt vanuit een interdisciplinair perspectief. Data in de (natural) sciences worden door archeologen vaak zelf gegenereerd. Er wordt tevens veel gebruik gemaakt van methodieken en data afkomstig uit de sciences en theoretische concepten uit de sociale wetenschappen. Met het oog op het interdisciplinaire karakter van de archeologie is een theoretische en methodologische training voor een adequate opleiding onmisbaar. De nauwe relatie tussen de beeldvorming van het verleden en archeologisch veldwerk maakt dat opgravingen en field surveys in het onderwijs een belangrijke rol spelen. Dat geldt evenzeer voor materiaalstudie (artefacten en ecofacten) dat vaak in laboratoria plaatsvindt.

Binnen dit brede spectrum van aandachtspunten voor het onderwijs, leggen de diverse opleidingen hun eigen accenten. Daarbij zijn er zowel verschillen tussen de diverse instellingen als tussen bachelor- en masteropleidingen van dezelfde instelling. Zo ligt in de meeste masteropleidingen een zwaarder accent op toepassing van theoretische aspecten (onderzoek) en op de praktijk en theorie van de omgang met archeologisch erfgoed (werkveld).

De opleidingen die in het kader van de visitatie Archeologie beoordeeld worden, hebben tot doel:

1. Kennis en inzicht te bieden in het vakgebied van de opleiding. Dat houdt voor het vakgebied van de archeologie als totaal in: kennis van en inzicht in (a) het functioneren van menselijke gemeenschappen uit het verleden en hun materiële nalatenschap en (b) de wijze waarop de beeldvorming rond deze gemeenschappen een rol speelt in het heden.
2. De student zodanig te vormen dat hij logisch kan redeneren, redeneerwijzen in het vakgebied kan herkennen en analyseren, zich in woord en geschrift op academisch niveau kan uitdrukken en zijn kennis en inzichten weet over te brengen op een publiek van specialisten en niet-specialisten.
3. De student kennis en inzicht bij te brengen ten aanzien van de normen en waarden die ten grondslag liggen aan het wetenschapsproces als geheel en wetenschappelijke keuzes in het bijzonder.
4. De student vertrouwd te maken met de waarde van de wetenschappelijke benadering waarin enerzijds inzicht in theorie en methodologie en anderzijds een besef van de relativiteit van interpretaties een wezenlijk onderdeel uitmaken.
5. Een kader te bieden waarbij de student probleemgericht leert omgaan met de verworven theorie en kennis, en tevens verworven inzichten op een wetenschappelijk verantwoorde manier leert toe te passen op verschillende soorten bronnen (van de primaire archeologische bronnen tot wetenschappelijke publicaties).
6. Een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis en inzicht; daarbij verschuift het accent van breedte in de bacheloropleiding naar diepte in de masteropleiding.

De bacheloropleiding Archeologie biedt een algemene en brede basis en leidt op tot een elementair academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping. Daarbij kan de verdieping nadrukkelijk zowel interdisciplinair als disciplinair en zowel thematisch-diachroom als periode-specifiek zijn.

3. Specifieke eindtermen en kwalificaties van de bacheloropleiding

De student die een bacheloropleiding Archeologie heeft afgerond, beschikt over de volgende domeinspecifieke kennis, inzichten en vaardigheden. De opleidingen van de diverse instellingen kunnen daarbij ieder hun eigen accenten leggen.

De afgestudeerden van een bacheloropleiding Archeologie beschikken aantoonbaar over:
(Dublin: kennis en inzicht)

- Kennis en inzicht in het vakgebied van de opleiding. Dat houdt in dat een zodanige kennis, vaardigheid en inzicht op het terrein van de archeologie wordt bijgebracht dat de afgestudeerde van de bacheloropleiding enerzijds gekwalificeerd is een masteropleiding in dezelfde of verwante discipline te volgen, anderzijds in staat is tot het uitoefenen van een beroep waarvoor de kennis en vaardigheden van het betreffende vakgebied op bachelorniveau vereist zijn.
- Basale kennis van de geschiedenis van de archeologie als wetenschappelijke discipline en van de belangrijkste theoretische oriëntaties van deze discipline door de tijd heen.
- Een goede kennis van de onderzoeksmethodes en –technieken die in de archeologie gebruikelijk zijn en een helder inzicht in welke situaties elk van deze methodes en technieken ingezet moeten worden.
- Inzicht in ICT-vaardigheden die in het vakgebied relevant zijn en actieve beheersing van die ICT-vaardigheden die het best aansluiten bij de ‘kleur’ van de opleiding.
- Basale kennis van multi- en interdisciplinaire werkwijzen.

(Dublin: toepassing van kennis en inzicht)

- In teamverband een uitvoerende rol te spelen bij archeologisch veldwerk en bij te dragen aan de op wetenschappelijke gronden tot stand komende beslissingen in het veld.
- Relevante wetenschappelijke teksten te lezen, te analyseren en te interpreteren en daarover een standpunt te verdedigen.

(Dublin: oordeelsvorming)

- Gegevens en inzichten op een elementair academisch niveau te verzamelen, te analyseren, te vergelijken en kritisch te toetsen.
- Zich bij het proces van kritisch toetsen van data een eigen oordeel te vormen met afweging van sociaal-maatschappelijke en ethische aspecten.

(Dublin: communicatie)

- Zich in woord en geschrift op academisch niveau uit te drukken en zijn kennis en inzichten over te brengen op een publiek van specialisten en niet-specialisten.

(Dublin: leervaardigheden)

- Zonder aanvullende scholing deel te nemen aan een masteropleiding die in het verlengde van de eigen bacheloropleiding ligt.
- De tijdens de opleiding verworven kennis, vaardigheid en inzichten flexibel in te zetten in een werkveld dat niet direct aansluit bij de opleiding.

4. Specifieke eindtermen en kwalificaties masteropleiding

Op het terrein van kennis, inzicht en vaardigheden bouwt de masteropleiding Archeologie voort op de bacheloropleiding. Studenten die een masteropleiding Archeologie hebben afgerond, beschikken over onderstaande domeinspecifieke kennis en vaardigheden. De opleidingen van de diverse instellingen kunnen daarbij elk hun eigen accenten leggen. Door de beschikbare vrije ruimte kunnen ook studenten hierin hun eigen accenten aanbrengen: sommigen richten zich meer op de archeologische praktijk en richten zich meer op een initiërende rol in veldwerk, anderen richten zich meer op onderzoek (onderzoeksvoorstel formuleren).

Afgestudeerden van masteropleidingen Archeologie beschikken over die academische vaardigheden die voor academische functies op masterniveau op het terrein van de archeologie gewenst of noodzakelijk zijn. Dat betreft zowel functies in de praktijk- en beleidsarcheologie als functies in wetenschappelijk archeologisch onderzoek, maar ook in die beroepen waarin duurzame kennisontwikkeling, kennisverwerving en –verwerking samen gaan met het dragen van verantwoordelijkheid en de bereidheid nieuwe terreinen te verkennen en te ontginnen.

De afgestudeerden van een masteropleiding Archeologie beschikken aantoonbaar over:

(Dublin: Kennis en inzicht)

- Technische en theoretische vaardigheden om op een zelfstandige wetenschappelijke wijze data en literatuur te verzamelen, te analyseren en te beoordelen met als doel op een creatieve wijze verklarende of inzichtelijke werkhypothesen te formuleren en te toetsen om aldus een bijdrage te leveren aan relevante wetenschappelijke discussie in de archeologie.

- Het vermogen gegevens en inzichten op een diepgaand academisch niveau te vergelijken, te analyseren en kritisch te toetsen.

1. Dit woord moet breed geïnterpreteerd worden, bijv. artefacten, ecofacten, landschappelijke gegevens, opgravingsplattegronden, etc.

(Dublin: toepassen van kennis en inzicht)

- Het vermogen een initiërende rol te spelen bij de diverse vormen van archeologisch veldwerk en/of de interpretatie daarvan.

- Het vermogen de multidisciplinaire gegevens uit diverse subdisciplines van de archeologie en aanverwante domeinen te integreren tot een beeld van het verleden.

(Dublin: oordeelsvorming)

- Het vermogen te reflecteren op morele en ethisch-maatschappelijke vraagstukken verband houdende met de archeologie.

(Dublin: communicatie)

- Het vermogen mondeling en schriftelijk conclusies van (eigen) onderzoek als ook de data, interpretaties en overwegingen die tot de conclusies hebben geleid, op een heldere wijze voor te leggen aan zowel vakgenoten als een breder publiek.

(Dublin: leervaardigheden)

- Om in voorkomende gevallen zelfstandig een doordacht onderzoeksvoorstel te formuleren, waarbij leervaardigheden benodigd zijn om een grotendeels zelfgestuurde vervolgstudie (bijv. promotietraject) met succes te voltooien.

5. Globale inhoud/programma bacheloropleiding en afstemming arbeidsmarkt

Tijdens de bacheloropleiding worden de studenten ingewijd in het wegen en analyseren van wetenschappelijke teksten, in de beginselen van wetenschappelijk onderzoek en in het schrijven van teksten van academisch niveau. Voorts worden hun de basics van het archeologische veldwerk en de specifiek archeologische informatica bijgebracht. Ook de maatschappelijke context van de archeologie is punt van aandacht in de bacheloropleiding. De bacheloropleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie of een vergelijkbare opdracht.

Uit de inhoud van de bacheloropleiding blijkt dat de eindkwalificaties zijn afgestemd op de eisen van de arbeidsmarkt. Daarbij gaat het bij de bacheloropleiding Archeologie zowel om de niet-initiërende functies in de praktijk- en beleidsarcheologie als om de mogelijkheid via een vervolgopleiding een plaats in onderzoek te verwerven of een gooi te doen naar initiërende en agendazettende functies in de praktijk- en beleidsarcheologie. De bacheloropleiding kan tevens dienen als voorbereiding op een vervolgopleiding gericht op museale instellingen en cultureel management. Tevens dient de waarde van een afgestudeerde bachelor als generalist voor een brede arbeidsmarkt (middels academische vorming en vaardigheden) niet uit het oog verloren te worden.

6. Globale inhoud/programma masteropleiding en afstemming op arbeidsmarkt

Tijdens de masteropleiding specialiseert de student zich. Daarbij kan de specialisatie een verdieping van een deelgebied van de archeologie betreffen (bijv. Prehistorische, Noordwest Europese, Mediterrane, Niet-westerse Archeologie, archaeological sciences), een thematische verdieping geven (bijv. landschapsarcheologie, materiële cultuurstudies) of een focus op praktijk- en beleidsarcheologie betreffen (initiërende en agendazettende functies in praktijk- en beleidsarcheologie), dan wel voorbereiden op museale functies of functies in het cultuurmanagement.

In de masteropleiding is ruimte voor de ontwikkeling van specifieke onderzoeksvaardigheden en/of speciale praktische vaardigheden de veldarcheologie betreffende.

Uit de inhoud van de masteropleiding blijkt dat de eindkwalificaties nauw gerelateerd zijn aan de arbeidsmarkt. Daarbij gaat het voor de afgestudeerden uit de masteropleiding om zowel initiërende en sturende functies in de praktijk- en beleidsarcheologie als om functies in musea en in het cultuurmanagement, als om een wetenschappelijk vervolgtraject in de vorm van een promotieonderzoek. Daarbij is ruimte voor een grondige bestudering van theorie en methodologie in de archeologie. Een belangrijk aandachtspunt is ook een goed inzicht in de maatschappelijke inbedding en de maatschappelijke rol van de archeologie.

In de afgelopen periode zijn diverse archeologische masteropleidingen overgegaan op het gebruik van de Engelse taal.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

De bacheloropleiding Archeologie

De bacheloropleiding is zodanig ingericht dat in de opeenvolgende jaren niet alleen naar een toename van kennis wordt gestreefd, maar ook naar geleidelijk meer inzicht en ten slotte toepassing van deze kennis en het verkregen inzicht op nieuwe data, zodanig dat dit leidt tot nieuwe (wetenschappelijke) inzichten.

Daardoor heeft de propedeuse een inleidend karakter, waarin met name kennis wordt overgebracht. In de bachelor 2 wordt deze kennis aangevuld en wordt ook verwacht dat de student meer inzicht in archeologische vraagstukken krijgt. In de bachelor 3 ten slotte, wordt van de student verwacht dat deze kennis en inzichten worden toegepast in een eigen onderzoek, dat resulteert in een scriptie.

De eindkwalificaties zijn als volgt:

a. De theoretische context (Dublin-descriptoren: Kennis en inzicht; Leervaardigheden)

De bachelor Archeologie beschikt over kennis van en inzicht in:

a.1 De belangrijkste actuele en historische archeologische kernbegrippen, theorieën en stromingen op hoofdlijnen en de wetenschapsfilosofische en methodologische kernbegrippen die daarin een rol spelen.

b. Vakspecifieke kennis en inzicht (Dublin-descriptoren: Kennis en inzicht; Leervaardigheden)

De bachelor Archeologie beschikt over kennis van en inzicht in:

b.1 De evolutionaire en regionale context van de ontwikkeling van mens en cultuur vanaf de eerste mensachtigen op hoofdlijnen;

b.2 De theoretische, methodologische, cultuurhistorische, kosmologische en/of materiaalkundige kernthema's van enkele regio's en/of perioden;

c. Archeologische praktijkvaardigheden en methoden (Dublin-descriptoren: Toepassen kennis en inzicht; Leervaardigheden).

De bachelor Archeologie is in staat om:

c.1 Onder supervisie archeologische gegevens als vondsten, sporen en ruimtelijke gegevens methodisch en kritisch te analyseren en interpreteren, met gebruikmaking van state of the art analysetechnieken;

c.2 Onder supervisie een archeologisch veldonderzoek voor te bereiden en uit te voeren, inclusief een adequate omgang met de organisatorische, juridische, logistieke, maatschappelijke en administratieve aspecten;

c.3 Onder supervisie methoden en technieken voor een archeologisch veldonderzoek (wijze van opgraven, monsternames ten behoeve van datering of specialistisch onderzoek) te selecteren en toe te passen;

c.4 Onder supervisie eenvoudige relevante statistische methoden en technieken te selecteren en toe te passen, dan wel helder te communiceren met een uitvoerend statisticus/specialist;

d. Multidisciplinaire vaardigheden (Dublin-descriptoren: Kennis en inzicht; Toepassen kennis en inzicht; Leervaardigheden)

De bachelor Archeologie:

d.1 Beschikt over basiskennis van voor de archeologie relevante theorieën en kernbegrippen uit de sociale en natuurwetenschapsgebieden, te weten, de culturele antropologie, de aardwetenschappen en de ecologie en is in staat om onder supervisie eenvoudige methoden

en technieken van de sociale en natuurwetenschappen te kunnen inzetten en toepassen in een archeologische context;

d.2 Kan helder overleggen met een uitvoerend specialist uit een andere tak van wetenschap over complexe vraagstellingen die een multidisciplinaire aanpak vergen;

e. Academische vaardigheden (Dublin-descriptoren: Oordeelsvorming; Communicatie; Leervaardigheden)

De bachelor Archeologie is in staat om:

e.1 Zelfstandig literatuur te verzamelen rond een bepaald onderwerp of thema met behulp van traditionele en moderne (digitale) technieken en deze literatuur te selecteren op relevantie en kwaliteit;

e.2 Zelfstandig literatuur te bestuderen, analyseren en beoordelen met betrekking tot de kwaliteit van de gegevens, argumenten en conclusies en hiervan een heldere schriftelijke samenvatting te geven, voorzien van eigen constructief-kritisch commentaar;

e.3 Beeldmateriaal zodanig te hanteren en integreren in een betoog dat het de vraagstelling verheldert en/of versterkt;

e.4 Onder supervisie een werkplan voor een rapport of werkstuk op te stellen en uit te voeren dat tenminste de volgende onderdelen omvat: een onderbouwde onderzoeksvraag, een kritische analyse en beoordeling van relevante standpunten (literatuuronderzoek), een met argumenten onderbouwd, eigen standpunt, aanbevelingen voor verder onderzoek;

e.5 Een goed opgebouwd, helder betoog te houden (onderzoeksgegevens en -interpretaties, kritiek, oplossingsrichtingen) in de vorm van een referaat of lezing, desgewenst ondersteund door digitale presentatietechnieken;

e.6 Op rationele, constructieve wijze deel te nemen en leiding te geven aan een academische discussie;

e.7 Helder schriftelijk verslag te leggen van kleinschalig, zelfstandig onderzoek;

e.8 In een team samen te werken aan gemeenschappelijke onderzoeksprojecten;

f. Maatschappelijke oriëntatie (Dublin-descriptoren: Kennis en inzicht; Oordeelsvorming; Communicatie)

De bachelor Archeologie beschikt over kennis van en inzicht in:

f.1 De cultureel-maatschappelijke betekenis van de archeologie en ethische, politieke en economische kwesties die daarin een rol spelen;

f.2 De organisatie van het archeologisch bestel vanuit een globaliserend perspectief;

f.3 Het overbrengen van archeologische informatie op zowel archeologisch-specialistische als niet-archeologische doelgroepen.

De masteropleiding Archeologie

De masteropleiding bouwt voort op de bacheloropleiding. De masteropleiding biedt vervolgens twee specialisaties in regionale en/of thematische deelvakgebieden.

De algemene doelstelling van de masteropleiding is het bijbrengen van die kennis, inzichten en vaardigheden die de afgestudeerde in staat stellen in redelijke mate zelfstandig onderzoeksproblemen te kunnen formuleren, deze te vertalen in een onderzoeksontwerp en dat vervolgens uit te voeren. De master is tevens gekwalificeerd om verantwoordelijke functies te bekleden bij archeologische projecten of een archeologisch relevante beleidsfunctie te vervullen. De afgestudeerde is daarom goed op de hoogte van de ethische en maatschappelijke relevantie van zijn activiteiten en van de structuur van het archeologisch bestel.

Een afgeronde masteropleiding stelt gemotiveerde afgestudeerden in principe in staat een promovendi-opleiding te volgen in binnen- of buitenland.

De algemene eindkwalificaties waaraan elke Leidse student Archeologie bij afsluiting van de masteropleiding moet voldoen, zijn omschreven in vakspecifieke, vakoverschrijdende en onderzoekende eindkwalificaties.

a. De theoretische context (Dublin-descriptoren: Kennis en inzicht; Leervaardigheden)

De master Archeologie:

a.1 Is in staat, binnen de gekozen specialisaties, onderzoeksvragen en de daarvoor relevante archeologische data te plaatsen in een wetenschapsfilosofisch en theoretisch kader en daar kritisch op te reflecteren.

b. Vakspecifieke kennis en inzicht (Dublin-descriptoren: Kennis en inzicht; Leervaardigheden)

De master Archeologie:

b.1 Beschikt over kennis van en inzicht in de theorieën en methoden van de archeologie in het algemeen;

b.2 Beschikt over grondige kennis van en inzicht in de theorieën en methoden van de gekozen twee specialisaties en is daarmee in staat relevante archeologische data te interpreteren.

c. Archeologische praktijkvaardigheden en methoden (Dublin-descriptoren: Toepassen kennis en inzicht; Leervaardigheden)

De master Archeologie:

c.1 Beschikt over grondige kennis van en inzicht in de methoden en technieken van veld- en laboratoriumonderzoek van de twee gekozen specialisaties op een zodanig niveau dat hij/zij een beargumenteerde keuze kan maken ten behoeve van eigen archeologisch onderzoek/veldwerk binnen de gekozen specialisaties;

c.2 Is in staat in redelijke mate zelfstandig dit onderzoek/veldwerk te plannen en uit te voeren inclusief een adequate omgang met de organisatorische, juridische, logistieke, maatschappelijke en administratieve aspecten, en een efficiënte inzet van tijd en middelen.

d. Multidisciplinaire vaardigheden (Dublin-descriptoren: Kennis en inzicht; Toepassen kennis en inzicht; Leervaardigheden)

De master Archeologie:

d.1 Is in staat om ontwikkelingen in aanpalende alfa-, bèta- en gammadisciplines kritisch te beschouwen met het oog op mogelijke toepassingen binnen de gekozen specialisaties en daarmee het eigen onderzoek/veldwerk in een multidisciplinair kader te plaatsen.

e. Academische vaardigheden (Dublin-descriptoren: Oordeelsvorming; Communicatie; Leervaardigheden)

De master Archeologie is in staat in redelijke mate zelfstandig:

e.1 Een werkplan voor een onderzoek/veldwerk binnen de gekozen specialisaties op te stellen en uit te voeren;

e.2 Literatuur te verzamelen rond een bepaald archeologisch onderwerp of thema met behulp van traditionele en moderne (digitale) technieken en deze literatuur te selecteren op relevantie en kwaliteit;

e.3 Archeologische literatuur te analyseren in termen van gegevens- en/of artefactinterpretatie en van argumenten en conclusies, en deze te beoordelen op hun interpretatieve en argumentatieve kwaliteiten;

- e.4 Archeologische gegevens methodisch-kritisch analyseren en interpreteren met gebruikmaking van moderne (digitale) technieken en instrumenten;
- e.5 Een heldere schriftelijke samenvatting te geven van archeologische teksten, vraagstukken, standpunten e.d., en deze te voorzien van eigen constructief-kritisch, c.q. oplossingsgericht commentaar;
- e.6 Verslag te leggen van het eigen onderzoek/veldwerk uitmondend in een met argumenten onderbouwd eigen standpunt, aanbevelingen voor verder onderzoek;
- e.7 Op zakelijke, constructieve wijze kritiek te verwerken op eigen standpunten, c.q. een eigen standpunt te herzien;
- e.8 Beeldmateriaal zodanig te hanteren en integreren in een betoog dat het een het ander verheldert en/of versterkt (en vice versa).

f. Maatschappelijke oriëntatie (Dublin-descriptoren: Toepassen kennis en inzicht; Oordeelsvorming; Communicatie)

De master Archeologie:

- f.1 Beschikt over het vermogen om onderzoeksgegevens en -interpretaties als ook de bijbehorende theoretische en methodische benaderingen, in woord en geschrift over te brengen op een publiek van niet-specialisten;
- f.2 Kan daarbij op eigen inzichten reflecteren en andere standpunten toelaten, aanvaarden en bevragen;
- f.3 Is in staat over de nieuwste ontwikkelingen in de archeologie en de consequenties daarvan voor de samenleving te debatteren;
- f.4 Kan zich binnen het eigen (deel)vakgebied een oordeel vormen op grond van onvolledige of beperkte informatie;
- f.5 Kan reflecteren op ethisch-maatschappelijke aspecten van de archeologie;
- f.6 Kan zelfstandig zijn richting bepalen in de beroepsuitoefening, c.q. het vinden van een plaats in de samenleving.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding Archeologie

Bachelor 1

Algemene vakken	World Archaeology	Ondersteunende vakken
Academische vaardigheden Methoden en technieken 1 Geschiedenis en theorie Materiaalkunde 1 Computertoepassingen 1 Praktijkopleiding 1 + 2 Propedeuse werkstuk	World Archaeology 1 World Archaeology 2 World Archaeology 3	Culturele antropologie Aardwetenschappen Ecologie 1

Bachelor 2

Algemene vakken	Leerprofielen (studenten kiezen twee van de drie)	5 EC
Methoden en technieken 2 Materiaalkunde 2 Computertoepassingen 2 Managementarch. erfgoed 1 Stage 1	Early Civilisations Arch. van Noordwest- Europa Arch. Sciences	Verbreding (BA2) Verdieping (BA3)

Bachelor 3

Algemene vakken	Keuzeruimte 30 EC (2 specialisaties/1 specialisatie + 15 EC keuzevakken/minor/keuzepakket)
Managementarch. erfgoed 2 Archeologische theorie Stage 2 Scriptie	Archeologie van Noordwest Europa Klassieke Archeologie Archeologie van het Nabije Oosten Archeologie van Indiaans Amerika Computertoepassingen Archaeological Sciences

Masteropleiding Archaeology

Algemene deel Advanced Methods and Theory (MA) Dating Methods (MSc)
Specialisatie (studenten kiezen er twee) Archaeology and Anthropology of Mesoamerica and the Andes Archaeology of the Caribbean and Amazonia Archaeology of East and Southeast Asia Archaeology of Egypt Archaeology of the Near East Archaeology of the Roman Provinces, the Middle Ages & Modern Period Classical and Mediterranean Archaeology Field Archaeology; Heritage Management in a World Context Museum Studies Palaeolithic Archaeology Prehistory of Northwestern Europe Artefact Studies (MSc) Palaeoecology (MSc) Human Osteology and Funerary Archaeology (MSc)
Scriptie De student schrijft zijn scriptie binnen een van zijn twee gekozen richtingen. Afhankelijk van de gekozen specialisatie en het bijbehorende algemene vak leidt het traject naar een titel Master of Arts of Master of Science
Keuzevak (5EC) Ruimte voor een keuzevak, <i>de elective</i> . Bij de Master of Science wordt dit verplicht ingevuld door laboratoriumwerk

Honours trajecten

De Faculteit der Archeologie biedt excellente bachelorstudenten een Honours College-traject aan van 30 EC: *Crossing the Borders in World Archaeology*, waarin de studenten vanaf het eerste jaar kleine onderzoeken leren uitvoeren en meelopen met facultaire onderzoeksprojecten. Dit traject wordt extracurriculair (naast het reguliere onderwijs) gevolgd. De ingangseis hiervoor is een 7.5 gemiddeld voor de propedeuse, die bovendien binnen één jaar afgerond dient te zijn. Dit programma loopt gedurende de gehele bachelor. In het eerste jaar start een kort oriënterend seminar, waarna de studenten die voldoen aan de ingangseis in het tweede jaar definitief worden toegelaten tot het Honours College en een verdiepend programma volgen. Tijdens dit programma volgen ze een verdiepende en een verbredende stage. Hierin worden de studenten betrokken bij lopend onderzoek, maar maken ze daarnaast ook kennis met de archeologie in een breder verband, buiten de universiteit (waarbij ze museumcollecties presenteren en/of beheren, meewerken aan het archeologisch beleid binnen gemeentes of meewerken aan het beheren van erfgoed, e.d.).

Tevens is de Universiteit Leiden gestart met een Honours traject voor masterstudenten: het Leiden Leadership Programme. In tegenstelling tot het facultaire Honours College staat het Leiden Leadership Programme inhoudelijk los van de masteropleiding Archeologie.

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroomgegevens

Bacheloropleiding Archeologie

Cohortomvang bachelorinstroom Archeologie naar vooropleidingscategorie

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					TOTAAL
	VWO	HBO prop	HBO*	buitenland	overig	
Totaal universiteiten						
2005-2006	105	23	10	6	12	156
2006-2007	106	14	4	3	15	142
2007-2008	99	12	8	4	19	142
2008-2009	102	12	8	2	17	141
2009-2010	112	15	8	4	14	153
20102011	108	15	9	4	14	150
Universiteit Leiden						
2005-2006	68	13	5	4	6	96
2006-2007	62	8	2	2	10	84
2007-2008	53	7	3	3	8	74
2008-2009	60	4	2	2	11	79
2009-2010	68	10	5	3	9	95
2010-2011	61	8	2	0	3	74

Masteropleiding Archaeology

Instroom masteropleiding uitgesplitst naar herkomst

Jaar	Totaal aantal inschrijvingen	Instroom vanuit Leidse bachelor Archeologie	Instroom uit HBO	Andere WO-instelling Nederland	Buiten HO (incl. internationaal)
2005	48	33	0	13	5
2006	42	34	0	8	7
2007	49	36	0	13	6
2008	74	55	1	13	7
2009	48	33	1	12	8
2010	59	34	0	20	16
2011*	72	31	3	7	21
2012*	80	40	4	7	29

Bron: KUO-kengetallen, Tabel M1.1, alle studenten die op de peildatum 1 oktober een eerste inschrijving Archeologie hadden. Aanvullende gegevens voor 2011 en 2012, aangegeven met een *, komen uit het Leidse informatiesysteem uSis waarbij eveneens de peildatum 1 oktober is aangehouden voor een selectie van alle studenten met een eerste inschrijving Archeologie.

Doorstroom/uitstroomgegevens

Bacheloropleiding Archeologie

De omvang van de zogenaamde herinschrijvers, de bachelorstudenten die zich het tweede jaar opnieuw inschrijven, is de afgelopen jaren vrijwel hetzelfde gebleven. De uitval schommelt tussen de 11 en 20%.

Vertrek bachelorstudenten (vwo-instroom) na 1, 2 en 3 jaar

Cohort	Omvang cohort (VWO-instroom)	Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	Selectiviteit van het eerste jaar
	absolute aantallen	percentage cumulatief			
Totaal universiteiten					
2005-2006	78	17	23	24	68
2006-2007	88	17	30	32	54
2007-2008	74	8	14	15	55
2008-2009	88	18	26	*28	*64
2009-2010	98	17	*21		
2010-2011	94	*21			
Universiteit Leiden					
2005-2006	68	18	24	25	71
2006-2007	62	19	37	40	48
2007-2008	53	11	15	15	75
2008-2009	60	20	28	*30	*67
2009-2010	68	18	*21		
2010-2011	61	*18			

Masteropleiding Archaeology

Studierendement Masteropleiding

Universiteit Leiden	Totale cohort <i>Absolute aantallen</i>	Master binnen	Master binnen	Master binnen	Master totaal
		1 jaar	2 jaar	3 jaar	
		<i>Cumulatief percentage</i>			
2005-2006	48	13	50	69	7
2006-2007	42	19	62	74	83
2007-2008	49	20	61	73	84
2008-2009	74	17	50	73	80
2009-2010	48	34	65	75	
2010-2011	59	25	64		
2011-2012	72				

Bron: uSis-gegevens, in cursief aanvulling met voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober uit uSis.

Gerealiseerde docent-studentratio

Staf-studentratio per collegejaar (fte), exclusief obp.

	Fte 2009	Fte 2010	Fte 2011	Fte 2012
Onderwijs + onderzoek	55.9	61.4	63.8	83.3
Beschikbaar voor onderwijs	17.6	18.9	20.8	25.3
Aantal ingeschreven studenten per 1 september*	484	478	457	460
Staf/studentr atio	1:28	1:25	1:22	1:18

*Gegevens uit het Leidse studenteninformatiesysteem uSis, geen onderscheid dubbele inschrijving verschillende opleidingen.

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Voor het eerste jaar van de bacheloropleiding realiseert de opleiding 16.4 contacturen per week, ten opzichte van een aanbevolen minimum van 12 contacturen per week. De faculteit is van mening dat studenten in latere bachelorjaren en in de masteropleiding minder contacturen hoeven te hebben en dat zij meer zelfstandig onderzoek dienen te verrichten.

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Donderdag 25 april 2013
11.00 - 14.00 uur startvergadering + lunch
14.00 - 15.00 uur bestuderen documentatie
15.00 - 16.00 uur gesprek met het bestuur en management Prof. W. Willems (decaan), Prof. P. Akkermans (portefeuillehouder onderwijs), Prof. C. Hofman (portefeuillehouder onderwijs 2006-2012; decaan vanaf 1 september 2013), Dr. D. Fontijn (directeur Graduate School), Dr. J. Mol (directeur Undergraduate School);
16.00 - 17.00 uur gesprek met studenten Leonoor Nederstigt (propedeuse), Diek Halbertsma (bachelor 2), Romke-Jan de Vries (bachelor 2), Ivo Verheijen (bachelor 3), Tin Stuijt (bachelor 3), Joella Donkersgoed (MA), Sarah-Jayne Nogarede (MA) Elfi Buhrs (MSc);
17.00 - 17.30 uur gesprek met alumni Anja van de Meer Don van den Biggelaar Astrid Koekkelkoren Thijs Coenen Marjolein Kerkhof Maaïke Siebelink
17.30 - 18.30 uur interne vergadering (nabespreking) van de commissie
Diner (alleen commissie)
Vrijdag 26 april 2013
9.00 - 10.00 uur docenten Quentin Bourgeois Ilona Bausch Mariana Francozo de Campos Alex Geurds Thijs van Kolfshoten Miguel John Versluys Roos van Oosten Bleda During
10.00 - 10.30 uur Opleidingscommissie (BA) en Education Committee (graduate): Miguel John Versluys (voorzitter EC) Mark Driessen (voorzitter OC) Milco Wansleeben (secretaris OC) Docenten EC: Mette Langbroek Sonja Jager Studenten OC Vivian van Heekeren Fenno Noij Sonja Kwast

10.30 - 11.45 uur examencommissie en studieadviseur(s) Menno Hoogland (voorzitter) Monique van den Dries Alexander Verpoorte Olivier Nieuwenhuysse (toegevoegd lid) Joanita Vroom (toegevoegd lid) Femke Tomas (studieadviseur BA) Audrey Aijpassa (studieadviseur graduate).
11.45 - 12.15 uur inloospreekuur/rondleiding Van het open spreekuur is geen gebruik gemaakt
12.15 - 13.00 uur lunch
13.00 - 13.30 uur voorbereiding eindgesprek met management
13.30 - 14.30 uur eindgesprek met management
14.30 - 16.00 opstellen bevindingen en voorbereiden mondelinge terugkoppeling
16.00 - 17.00 mondelinge terugkoppeling door voorzitter aan belangstellenden + borrel (Faculty club)

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Scripties bacheloropleiding

0351814	0432253	0554391
9538089	0919896	0703966
0747319	0457825	0822329
0858595	0922382	0915858
0938165	0844705	0701092

Scripties masteropleiding

0939803	9914048	0428329
1091158	1153161	1175688
9549072	0502065	0307939
0634603	0868086	1063138
0872458	0516848	1082337

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Verslagen van opleidingscommissie en examencommissie;
- Handleiding, literatuur, opdrachten met bijbehorende beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) van het een selectie van cursussen uit bachelor- en masteropleiding;
- Overzicht van verplichte literatuur;
- Samenvatting en analyse van recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie.
- Scriptiereglementen en richtlijnen voor het maken van werkstukken;
- Studententevredenheidsmonitor(en), et cetera;
- Documentatie docenttevredenheid.

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

Peter van Dommelen

PRIVE ADRES:

44 Sargent Avenue
Providence RI 02906
USA

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

U. Leiden, Groningen, Amsterdam, VU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBODEFENNAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OF KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Leiden

DATUM:

25 April 2013

HANDEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

R. van der Noort

PRIVE ADRES:

*15 Coligny Rood
Apostelen 111
1118*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING.

M. van Lijst

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Letland

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEEFENBAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN.

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Letland

DATUM:

20/3/13

HANDTEKENING:

[Handwritten signature]

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

VERMEULEN Frank

PRIVÉ ADRES:

HOOGSLATEMUNDEG 12
9830 S.H. LATEA
BELGIË

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDINGEN **AACHEOLOGIE**

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Univ. Leiden, V.V. Amsterd., V.v. Amsterdam
A.V. Groning

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

1

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OF KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCOODE.

PLAATS:

Leid

DATUM:

25.4.2013

HANDTEKENING:

2

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: B. C. G. M. Hamvrieten
PRIVE ADRES: Essex 17
3831 EL Lensen

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Archeologie van, ML, UvA, VUA, GIA

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

UL, UvA, VUA, GIA

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEEFENNAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN:

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Leiden DATUM: 25-4-2013

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: N.H. Lameris

PRIVÉ ADRES:

Alse de dijk 261
3822 BK Utrecht

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Archeologie ba + ma

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Universiteit Leiden
Rijksuniversiteit Groningen

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN ALS PRIVÉPERSOON ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE Kwaliteit VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HIEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OF KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Leiden

DATUM:

25/1/2018

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Marlous Maarleveld

PRIVE ADRES: Het forlunn 53
3878 SV Hoogland

IS ALS ~~DES~~ ANDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Universiteit Leiden UvA UU RuG

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN ALS PRIVÉPERSOON ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEEFEMAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE Kwaliteit VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOU DEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGEGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OF DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Leiden DATUM: 25 april 2013

HANDTEKENING: